№ 43 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 25 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

1910

ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 25 ՓԵՏՐՎԱՐԻ № 43

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆօն № 228

ՄՇԱԿ

հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction «MSCHAK».

ՄԱՐՏԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 9 ՌՈՒԲԼԻ

12 ամսվ.՝ 10 ր., 6 և 7 ամսվ. 6 ր., ամսակ. 1 ր. Ամերիկա՝ տարեկան 6 դոլլար, Եւրօպա՝ 32 ֆր., Պարսկաստան՝ 10 ր., Թիւրքիա՝ 120 ղրուշ։
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել ճանւ հին հասցէն, նոյնպէս և 40 կոպ. (կարելի է և նամակադրոշմով)։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպ., վերջին երեսի վրա՝ 10 կոպ.։ Կովկասից դուրս յայտարարութիւնները ընդունվում են բացառապէս Торг. Домъ „Л. и Э. Метцль и К°“ ֆիրմայի միջոցով՝ Մոսկվայում, Պետերբուրգում և Վարշավայում։
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Այնքան էլ դժուարին չէ զանազանել
լաւ պապիրօսները վատերից, ինչպէս այդ թւում է. խնդրում ենք միայն փորձել
„ԵՂԲ. ՍԷՅԼԱՆԵԱՆՆԵՐ“
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ
ԾԽԱԽՈՏԻ ՆՈՐ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ ՊԱՊԻՐՕՍՆԵՐԸ
Зефиръ—25 ՀԱՏԸ 15 կ., 10 ՀԱՏԸ 6 կ.
ВОСХОДЪ—10 ՀԱՏԸ 5 ԿՈՊ.
МАРСЪ—20 ՀԱՏԸ 5 ԿՈՊ.
ՈՐՊԷՍԶԻ ՀԱՄՈԶՎԵԼ, ՈՐ ԱՅԴ ՊԱՊԻՐՕՍՆԵՐԸ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՆ ԲՈԼՈՐ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾՆԵՐԻՑ։
(ե. հ. կ.) (առ.) 155. 25—8

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ
ՎԵՐՋԻՆ ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ
Հինգշաբթի, փետրվարի 25-ին
Հայ Դերասանական Ընկերակցութիւնը
կը ներկայացնէ

Առաւօտեան
Պակասեցրած գներով
Հասարակութեան ցանկութեամբ երկրորդ անգամ Ալ. Անհարնեանի
նոր պիեսը
ՈՒԽՏՎԱԾՆԵՐ
Դրամա 3 գործ. (4 պատկեր)։
Սկիզբը ցերեկվայ ժ. $12^1/_2$-ին։
(ա. օ.) (առ.)

Երեկոյեան
Ի պատիւ Վարդանանց տօնի
ՄԵԾՆ ՎԱՐԴԱՆ
Ողբերգութիւն 5 գործ. Վ. Տիրայեանի։
Սկիզբը ուղիղ ժամը 8-ին։
Տեղերի գները սովորական են։
Ռէժիսոր՝ պ. ՄԱՅՈՒՐԵԱՆ
226. 3—3

Թիֆլիսի Ժողովարան
Ուրբաթ, փետրվարի 26-ին
տեղի կունենայ
→ ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ ←
Նւագում է երաժշտախումբ պ. Գիլինիի ղեկավարութեամբ։
Հիւրերը թոյլատրվելով համաձայն ընդհանուր հիմունքների՝ վճարում են մուտքի համար 1 ր.։
Դիմակների տոմսակները՝ 50 կ. արժող՝ ծախվում են Ժողովարանի շվէյցարի մօտ։
Հագուստը.—զինւորականները սովորական հագուստով, քաղաքացիները սև սիւրտուկով կամ ազգային տարազով։
(ե. հ.) (առ.) 227. 2—2

ԼԷՕՆ
Գանօվսկայա փողոց № 7.
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ
ՊՈՐՏՐԷՏՆԵՐ
Մեծացվում են ամեն տեսակ պատկերներից։
ԳՆԵՐԸ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԵՆ
Գործը ցուցադրված է Դորօժնովի մագազինի մօտ, անկիւնում, եւ արուեստանոցում՝ Կավկազսկի Տօվարիշչեստվօյի շէնքում, Գանօվսկայա փողոց № 7։
Պորտրէտները այնտեղ ևեթ դրվում են շրջանակների մէջ։
Լուսանկարներից եւ սերոցներից ընդունվում է մեծ պորտրէտների եւ նէգատիւների բէտաւշի գործ։
Նոյն արուեստանոցում տրվում են բէտաւշի դասեր երկու սեռի անձանց համար. պայմանների մասին դիմել՝ Тифлисъ, Гановская ул. № 7, Художественное Ателье „ЛЕОНЪ“
Леонъ Теръ-Григорянцу.

ԵՍ, ԱՆՆԱ ՉԻԼԼԵԱԳ,

աճեցրել եմ իմ անսովոր երկար (185 սանտիմէտր երկար.) մազերս—որ յիշեցնում է Լօրէլէյի մազերը—շնորհիւ իմ հնարած առանձին պօմադայի 14-ամսեայ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ։ Այդ պօմադան ճանաչված է լաւ միջոց մազերը թափվելու դէմ, միևնոյն ժամանակ նպաստում է նրանց աճման և արմատների ամրացման։ Տղամարդիկ, շնորհիւ այդ պօմադայի, ունենում են խիտ և ճոխ երկար միրուք, նոյնպէս և (մինչև անգամ կարճ ժամանակեայ գործածութիւնից յետոյ) գլխի մազերի և միրուքի բնական փայլ։ Միևնոյն ժամանակ պօմադան պահպանում է մազերը շուտ ճերմակելուց, նոյնիսկ ծերութեան ժամանակ։
Բանկայի գինը
3 եւ 5 րուբլի
Գլխաւոր պահեստը ԴԵՂԱՅԻՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մէջ, Թիֆլիսում, Բագւում և Բաթումում։
(շ. հ.) 85 (առ.). 25—10

Շաբաթ, փետրվարի 27-ին
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
տեղի կունենայ
ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՅՕԳՈՒՏ
ԷԺԱՆԱԳԻՆ ԵՒ ՋՐԻ ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐԻ ՈՒ ԹԷՅԱՏՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
I
ПОѢХАЛА КУМА НЕВѢДОМО КУДА
Վօդեվիլ-պատկեր, Թարգ. Փրոխոնեմկից.
Մասնակցութեամբ օր. Պօզօեվայի
II
ՆԷԱՊՕԼԻՏԱՆԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ
կը կատարէ Նապէլյան՝ մասնակցութեամբ պ. պ. ԲՐՕԶԻԻ և ՍԱՐԱՋԵՎԻ
III
ԽԱՐԱԿՏԵՐԻԿ ՊԱՐԵՐ ԲԵՄԻ ՎՐԱ
Տարանտէլլա, սուրբէտկաների պարեր, տիրօլեան և սպանական պարեր, օյ-րա—Թիֆլիսի Արքունական Թատրոնի բալէտմէյստէր ՆՈՎԱԿՈՎՍԿԻԻ ղեկավարութեամբ։
IV
ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ-ՊՏԻ-ՇՎ.Օ
V
ՊԱՐԵՐ
Սկիզբն է երեկ. ուղիղ ժամը $9^1/_2$-ին։
Մուտքի վճարն է 2 ր. 20 կ.։ Բարձրագոյն դպրոցների ուսանողները—համազգեստով—վճարում են 1 ր. 10 կ.։
Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ «Րիվիէր» խանութում, իսկ երեկոյթի օրը՝ մուտքի մօտ։
(կ. հ. շ.) (առ.) 221. 3—2

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ց. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ
Ներքին եւ վիրաբուժական (խիրուրգ.) հիւանդութիւններ.
Ընդունելութիւնը (առաւօտեան ժ. 11—1. (երեկոյեան ժ. 5—7.
Երևանեան հրապարակ—Պուշկինսկ. փ., № 1.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Աւագների Խորհուրդը յայտնում է ի տեղեկութիւն պ.պ. անդամների, որ երեքշաբթի, մարտի 2-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին նշանակված է
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ
քուէարկելու Ժողովարանի համար կանդիդատ առաջարկված անձերին։
առ. (26, մ. 2.) 184. 3—2

ՄԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԷՏ ԵՒՍ

Խօսելով «Մշակի» երէկվայ համարում երիտասարդ-թիւրքական շրջանների աննպաստ վերաբերմունքի մասին դէպի հայկական առանձնաշնորհումները՝ մենք ցոյց տուինք նրանց անհիմն, անխելացի և վնասակար էութիւնը։

Այսօր կը ցանկանայինք ընդգծել և մի ուրիշ հիմնական կէտ, որը պէտք է յատուկ ուշադրութեան առարկայ լինէր օսմանեան պետականների կողմից։

Ահա այդ կէտը։

Դա տնտեսական-վարչական կողմն է գործի։

Ամեն մի կուլտուրական հիմնարկութիւն պահանջում է որոշ նիւթական ծախք և որոշ հսկողութիւն։ Եթէ չը կայ գումար հիմնարկութիւնը պահպանելու համար, նա գոյութիւն չի ունենայ։ Եթէ չի լինի մերձաւոր և լաւ հսկողութիւն, հիմնարկութիւնը, որքան էլ ապահովված լինի նիւթականով, կը կազմալուծվի և կը քայքայվի։

Գումարներ անհրաժեշտ են, իսկ պետական մեծ ծրագիրներ իրագործելու համար պահանջվող գումարները արտայայտվում են միլլիօններով։

Օսմանեան պետական դրամարկղը ամենևին այնպէս հարուստ չէ, որ նա յատկացնի առատ միջոցներ կրթարանների և ուրիշ կուլտուրական հիմնարկութիւնների ընդարձակ ցանց կազմելու համար։ Նա մինչև այժմ չը կարողացաւ մի որևէ լուրջ համաժողովրդական կուլտուրական գործ ստեղծել, որը բևեռէր բոլոր օսմանեան քաղաքացիների ուշադրութիւնը և համակրութիւնը իր վրա։

Իսկ լսեցէք օսմանեան պարլամենտական ճառախօսներին։

Նրանք ցանկանում են կրթված մի Շվէյցարիա և Ամերիկա դարձնել իրանց հայրենիքը։ Նրանք ակնարկում են նոյնիսկ ընդհանուր գրագիտութեան ծրագրի իրագործութեան մասին։

Գեղեցիկ են ճառերը և բարեմաղթութիւնները, բայց նրանց պէտք է իրագործել և ձեռնարկութիւնների վերածել։

Չը կան, սակայն, պարլամենտական ճառախօսների ձեռքին պահանջվող գումարները, չը կան նրանց տրամադրութեան տակ գործողների լեգէօններ։

Դրանք չը կան, իսկ դրանց փոխարէն կայ մի վրդովեցնող երևոյթ—սահմանափակ և հակապետական վերաբերմունք դէպի այն կենդանի և համակրելի կուլտուրական ույժերը, որոնք երկրի զանազան մասերում իրանց սեփական միջոցներով, իրանց անմիջական գործակցութեամբ և իրանց արթուն հսկողութեամբ հաստատում են կրթական և այլ հիմնարկութիւններ և պահպանում նրանց գոյութիւնը իրականութեան մէջ։

Միայն սահմանափակ մտածողութիւնը կարող է թելադրել այնպիսի յաւակնութիւններ, որ ունեն «Թանինի» համախոհները։

Նրանք կարող են խլել կրթական և ուրիշ կուլտուրական հիմնարկութիւնների բացման և պահպանութեան իրաւասութիւնը, բայց այդ սպանիչ հակապետական վարմունքի հետ միասին նրանք կը կորցնեն և այն գումարները, որոնցով կանգուն էին այդ հիմնարկութիւնները, կը կորցնեն և այն տեղական գործողների համակրութիւնը, որոնց բարոյական ջանքերով կենսունակ էին կուլտուրական գործերը։

Եւ կը տիրի ամայութիւն, ինչպէս և տիրում է այն բոլոր օսմանեան շրջաններում, ուր տեղական տարրը չէ պատրաստված և չէ տրամադրված կուլտուրական հիմնարկութիւններ հաստատելու։

Սակայն այդ չէ կարող լինել պարլամենտական ճառախօսի նպատակը։ Նա ամայութեան ծաղրալի սիրահարի և բանաստեղծի դերի մէջ չէ ցանկանում լինել։

Ոչ. Այդ չէ կարող լինել։

Իսկ գրական արդիւնք, մխիթարական և արգասաւոր հետևանքներ առաջացնելու համար պէտք է բոլորովին ուրիշ գործելակերպ խւրացնել, ուրիշ քաղաքականութիւն գործադրել, այն է՝ գնահատել եղած կուլտուրական փորձերը, պահպանել տեղական կուլտուրական գործողների ջանքերը։

Գնահատել և պահպանել, և ոչ թէ պախարակել ու հալածել։

Օսմանեան պետական դրամարկղը հարուստ չէ, պետական ձեռնարկութիւն զարգացած չէ, պետական նախաձեռնութիւնը կուլտուրական գործերի մէջ դեռ հեղինակաւոր չէ։ Այդպիսի հանգամանքներում ծիծաղելի և գաւեշտական են այն յաւակնութիւնները, որոնք սահմանադրական պետականութեան անունով հանդէս են հանվում խեղդելու այս ու այն համախմբումների և համայնքների, նրանց թւում և հայ ազգի կուլտուրական սկզբնաւորութիւնները։

Եթէ երիտասարդ-թիւրքերը ցանկանում են խսկական բարելաւումը օսմանեան պետութեան և գնահատում են նոր կուլտուրայի զարգացումը, նրանք պէտք է ազատութիւն տան գործող ույժերին և իրանց կողմից աջակցեն որքան կարող են։

Այդ ազատութեան մթնոլորտում կուլտուրական տարրերը, նրանց թւում հայերը, կը հայթայթեն գումարներ, կը գտնեն գործողներ, կը մշակեն գործունէութեան ծրագիրներ և կը կազմեն կուլտուրական այն հիմնարկութիւնների ցանցը, որոնց մասին սիրում են ճառել պարլամենտական օսմանները, բայց շատ քիչ բան են կարող իրագործում։

Իսկ աւելի լուսաւորեալ ազգերի փորձը ցոյց է տալիս, որ որքան էլ հարուստ լինի պետական դրամարկղը, որքան էլ հեղինակաւոր լինեն պարլամենտական գործողները, այնուամենայնիւ ընդարձակ և լուրջ առաջադիմութիւնը պէտք է հաստատված լինի ժողովրդական գործակցութեան, տեղական տարրերի ազատ և ինքնուրոյն գործունէութեան մէջ։

Այդ է միակ կանոնաւոր և շիտակ ուղին ամուր առաջադիմութեան համար։

Ս. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պարիզ, 23 փետրվարի

Արտատպելով «Россія»-ի յօդուածը ռուսական քաղաքականութեան մասին Բալկանների նկատմամբ՝ «Ժուրնալ-դէ-Դէբան» ասում է, որ այդ յօդուածում յայտնված հայեացքները միանգամայն համաձայն են ֆրանսիական քաղաքականութեան ուղղութեանը և լիակատար հաւանութիւն են գտնում ֆրանսիական հասարակական կարծիքի կողմից։ (Հ. Գ.)

Լօնդօն, 23 փետրվարի

Համայնքների պալատում զինւորական մինիստրը յայտնեց, որ զօրքի մէջ մշակվեց նոր տեսակի թնդանօթ, որ բաւարար ստացվեց։ Զինւորական մինիստրութիւնը առաջարկում է հաստատել կանոնաւոր օդագնացութեան կորպուս։ Երկու դիրիժաբլ պատուիրված է Ֆրանսիայում։ Փորձի վրա հիմնվելով զինւորական մինիստրութիւնը կը կառուցանէ նորանոր դիրիժաբլներ։ (Հ. Գ.)

Բերլին, 23 փետրվարի

Րէյխստագը երկրորդ ընթերցումից յետոյ ընդունեց ծովային վարչութեան նախահաշիւը։ Սօցիալ-դեմօկրատների բանաձևը մերժվեց։ (Հ. Գ.)

Վիէննա, 23 փետրվարի

Պատգամաւորների պալատում մի օրինագիծ ներկայացվեց, որով առաջարկվում է բաց թողնել 182 միլիօնի ռէնտաներ պետական գանձարանի միջոցները շատացնելու համար։ (Հ. Գ.)

Պէկին, 23 փետրվարի

Մամուլը դալայ-լամայի գահընկէցութիւնը մեկնում է ազգային ոգով և յայտնում է, թէ չինական կառավարութիւնը ձգտում է Տիբէթը վերանորոգել միացած նահանգների նման և դրանով նրան շաղկապել պետութեան միւս մասերի հետ։ Դրան հակառակում էր միշտ դալայ-լաման։ Լրագիրները տալիս [illegible] դալայ-լամայի կազմած ուղերձները և [illegible]ները չինական զօրքերի Տիբէթում ցոյց տուած խժդժութիւնների դէմ։ (Հ. Գ.)

Վաշինգտօն, 23 փետրվարի

Պիրին մերժեց ներկայացնել ծովային փոխ-մասնաժողովին ապացոյցներ Հիւսիսային Բևեռին հասնելու մասին։ (Հ. Գ.)

Սօֆիա, 23 փետրվարի

Պետերբուրգից վերադարձան Մալինօվը և Պապրիկօվը։ (Հ. Գ.)

Մօսկվա, 23 փետրվարի

Բուխարական էմիրին բնակարան յատկացրին Կրեմլէվի պալատում։

Երէկ յանկարծամահ եղաւ Պետական Դումայի անդամ իշխան Նիկօլայ Սերգ. Վոլկոնսկին։ (Հ. Գ.)

Դվինսկ.—Խուզարկութիւն կատարվեց Արգենտինից եկած ոմն Գոլդշտէյնի մօտ. գտնվեցին 48 բանկերի ընկալագրեր, որոնց մէջ պահվում են Գոլդշտէյնի փողերը, բազմաթիւ զոհարներ։ Գոլդշտէյնին ենթարկեցին տնային բանտարկութեան. նրա հայրը բանտարկվեց բանտում։ Ասում են, որ Գոլդշտէյնը գահընկեց սուլթան Աբդուլ-Համիդի հարեմի կանանցից մինն է եղել և յեղափոխութեան ժամանակ իբր թէ յափշտակելով նրա հարստութեան մի մասը, փախել է Արգենտին։ («Б.»)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պոլիս, 23 փետրվարի

Լրագիրները հաղորդում են, որ Թիւրքիան պատուիրեց 16,000 տօնն պարունակող երկու զրահանաւ։

Պալատի առաջին նիստում նոր շինութեան մէջ քննվեց այն օրէնքը, որ վերաբերում է քրիստոնեայ համայնքների Մակեդոնիայում եկեղեցու և դպրոցի վերաբերութեամբ սեփականութեան իրաւունքի վէճերը լուծելուն։ Օրէնքն այդ իրաւունքը բաժա-

նում է Մակեդոնիայում յոյների և բոլգարների միջև։ Քննութիւնը կը գրաւէ մի քանի նիստեր։

Ռուսաց դեսպանը ճաշ տուեց ի պատիւ Միլօվանօվիչի։ Ներկայ էին մեծ վէզիրը, մինիստրները, սերբիական և բոլգարական դեսպանները, չեռնօգօրական հաւատարմատարը, ժանդարմէրիայի պետ Րօբիլանտը։ Յետոյ կայացաւ բալլ։ Ներկայ էին ռուսաց և իտալական դեսպանատների պաշտօնեաները, բոլգարական, սերբիական և չեռնօգօրական միսիաների, ռուս և սլաւօն մամուլի ներկայացուցիչները։

Թիւրքաց մամուլը ռուս-բոլգարական տեսակցութեան առիթով ընդգծում է Ռուսաստանի անկեղծ խաղաղասիրութիւնը, նրա բարեկամութիւնը Թիւրքիայի հետ։ Միւս լրագրները նպաստաւոր են խօսում բալկանեան կօնֆեդերացիայի մասին, որի գլուխ կանգնելու է Թիւրքիան։

Միլօվանօվիչի Կ. Պօլսում մնալու առիթով կառավարութիւնը թոյլ տուեց թիւրքական երկաթուղիներով ներմուծել սերբիական անասուն և խոզ՝ սերբիական մաքսատների վկայականներով, առանց ներկայացնելու թիւրքաց հիւպատոսների սանիտարական վկայաթղթերը։ (Հ. Գ.)

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Աթէնք, 23 փետրվարի

Պատգամաւորների պալատ։ Ֆինանսների մինիստրը մի օրինագիծ ներկայացրեց՝ կնքելու 150 միլիոնի դրախմ չորս տոկոսային փոխառութիւն հասարակական աշխատանքների, երկաթուղիների և բիւջէի դեֆիցիտները ծածկելու համար։ Փոխառութեան գումարը կարելի է դարձնել մինչև 250 միլիոն, եթէ վերացվեն յունական արծաթէ դրամները։ (Հ. Գ.)

Հռոմ, 23 փետրվարի

Յունաց գահաժառանգը մէկ և կէս ժամ խօսակցեց արտաքին գործերի մինիստրի հետ յունաց հաւատարմատարի ներկայութեամբ։ Խօսակցութիւնը վերաբերում էր Յունաստանի ներքին դրութեանը և կրետական հարցին։ (Հ. Գ.)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Թ է հ ր ա ն.—Կէս գիշերին Սիփեհդարին այցելեց անգլիական միսիայի թարգման Չէրչիլը։ Երկար խօսակցելուց յետոյ Չէրչիլը վերադարձաւ տուն, աշխատելով երևալ աննկատելի։

Միշտ արթուն և յարմար րոպէից օգտվող գերմանացիները գեղեցիկ կերպով օգտվեցին այն օրերից, երբ ռուսատեցութիւնը ընդգրկել էր ամբողջ երկիրը։ Գերմանական բանկը շուտով բաժանմունք կը բանայ Թէհրանում. բացի դրանից գերմանացի դրամատէրերն ապահովութիւն են ստացել մշակելու հանքային տարածութիւնները։

Շիրազից ստացվում են չափազանց յուսալի տեղեկութիւններ։ Այնտեղի դրութիւնը, ըստ երևոյթին, բարդանում է և ստանում է իսկական խռովութեան բնաւորութիւն։ («Б.»)

Ր ա շ տ.—Այս օրերս բազարում անյայտ պատճառներից հրդեհ ծագեց։ Այրվեցին մօտ քսան կրպակներ. վնասները 10,000 թումանի են հասնում։

Ռուսահպատակ Լիանոզեանի խախտված իրաւունքները վերականգնելու համար, գեներալ-հիւպատոսի հեռագրական պահանջի համաձայն այս օրերս Բագուից Զումուխում կը գան մի հարիւր ռուս զինուորներ, որովհետև պարսկական իշխանութիւնը չը կարողացաւ բաւարարութիւն տալ հիւպատոսի օրինական պահանջին։ («Б.»)

ՊՕԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Կ. Պօլիս, 16 փետրվար

Թիւրքական արժեթղթերը, այսօր, բաւական կոտրուած են. քաղաքական խեղդուկ մթնոլորտ մը կը ճնշէ Վօսփորի վրայ։ Երեք օրէ ի վեր Թիւրք-բուլգար սահմանագլուխէն կը հասնին շփոթ լուրեր. այլևայլ կէտերու վրայ հրացաններու գնդակներ թռչած են երկուստեք։ Թիւրք զինուորի մը դիակը տարուած է մինչև Ֆիլիպէ։ Սպանուածին զինուոր ընկերները կը պահանջեն ետ դարձնել մեռելին դիակը. և բուլգարները կը մերժեն բաւարարութիւն տալ այդ պահանջքին։ Ասոնք կը պնդեն, թէ Թիւրք պահակներ նախայարձակ եղած են. Թիւրքերը, ընդհակառակն, կը փաստաբանեն, թէ բուլգարական գնդակները նախապէս դուրս բացած են բաղխումները։

Կարելի չէ ըսել, թէ այդ խաղերը դիպուածի մը, րոպէի մը, սխալ հասկացողութեան մը արդիւնք են։ Մակեդոնական հարցը պէտք է այնքան ազդած ըլլայ բուլգար զինուորին, որ ինքնայորդոր մղուած է գուցէ մարտական շփոթութեանց։

Լուր կայ թէ Սելանիկի երկաթուղիին գիծը, այսօրուընէ սկսեալ, եղած է ռազմական գիծ պատերազմական մինիստրին հրամանովը։ Մեծ շարժում նոյն մինիստրութեան այլևայլ պաշտօնատուններուն մէջ։

Համիդի մասին միշտ հակասական լուրեր. մէկ օր առաջ «խելագարուած է» կը տարաձայնուէր. մէկ օր ետը «կաթուած է» ըսուեցաւ. իսկ այսօր գերման աղբիւրէ տրուած լուրերը կը ջանան ըսել, թէ ալբանացիները ուզած ըլլան փախցնելով ազատել Ալաթինի կալանաւորը։ Ո՞րն է ստոյգը՝ դեռ որոշակի հասկցուած չէ։ Միայն թէ գերման լուրերը կրնան բոլորովին շինծու համարուիլ, թագուն նպատակներու ծառայեցնելու համար ճիշդ այն օրերուն, երբ քիւրդերու մէջ խլրտումներ կան ի նպաստ Համիդին։ Եւ որովհետև ազդին լուր կայ, թէ ալ համբուած ըլլալու են անոր ըսպէնները, գերման լուրերը վրայ կը հասնին, նենգամտօրէն, յոյսեր արծարծելու մեր կործանուած բռնաւորին ի նպաստ։

Գերմանական այդ խաղերը թէև սահմանադրութեան հռչակումէն ի վեր սկսած են արդէն Վօսփորի վրայ, բայց Լինչի հարցէն ի վեր ալ աչքի առջև են։ Անգամ մը լաբուեցան ելմուտքի մինիստրի դէմ, երբ Ջավիդ բէյ յայտնապէս պաշտպանեց անգլիական ձեռնարկներ և անգլիական քաղաքականութիւն. ուրիշ անգամ ջանաց միտքեր պղտորել հանրային շինութեանց հայ մինիստրի մասին սա յայտնի պատճառաւ, որ գերման ձեռնարկներ դիւրութեամբ չեն յաջողուիր նոյն պաշտօնատանը մէջ։

Քանի մը օրէ ի վեր «Թանինի» խմբագրութիւնը իր ճամբան փոխեց դարձեալ։ Պատրիարքական շրջաբերական մը հրապարակաւ ծանոյց, որ գաւառական ազգային դպրոցները իրենց առաջնորդութեան և Պօլսի վարժարաններն ալ՝ պատրիարքարանի միջնորդութիւններով միայն կրնան յարաբերութիւն ունենալ կառավարութեան հետ, և միայն անոնց պատասխանատու են։ Ատոր շարժառիթ եղած էր պաշտօնական այցելութիւն մը երկու կրթական անձերու, որոնք, ոստիկանի մը առաջնորդութեամբ, մտած են հայ վարժարան մը և ուզած տեղեկութիւն ստանալ, իրենց հաճելի թուած եղանակով։ Վարժարանին տեսչութիւնը մերժած է տալ որևէ տեղեկութիւն, յայտարարելով թէ իրենք կրնան դիմել կրթական մինիստրութեան, և ան ալ պատրիարքարանի։

«Թանին», թուինդ ելած ազգային դպրոց բացատրութենէն, կը գոչէ, թէ ուրեմն ազգային չե՞ն միւս բոլոր մնացած վարժարանները, և առով կասկածելի կընէ պատրիարքարանի ընթացքը։ Միւս կողմէ՝ մեր թերթերն, առիթ գտնելով, պարտաւորուեցան նորոգել «Թանինի» դէմ իրենց այն կարգի պաշտպանողականները, որոնք յարձակումքի կերպարանք կառնեն տեղ-տեղ։ Որքան դժուար է շատ անգամ զիրար հասկնալ։

Ի՞նչ կըսէք հապա սա հռչակաւոր Ասաֆի մասին։ Իր դատապարտութեան լուրը առած թէ ոչ, փութացած է Պօլիս՝ տեսակցելու Ադիլ-բէյի հետ, որ ներքին գործերու օգնականութեանը մէջ ամբաստանուած՝ բարձրացաւ եպարքոսական օգնականութեան։ Ասաֆը դատապարտուած է, ինչպէս ըսի—իմ, չորս տարի կարևոր պաշտօններու մէջ չհաստատուելու։ Ի՞նչ պիտի ըսէ կառավարութիւնը, եթէ առաջարկէ, որ կը ծռի իր դատապարտութեանը առջև՝ մեծ պաշտօններ յանձն չառնելու, բայց անկարևորներու մասին ալ չանցառու չըլլալու։

Ասաֆը... ատ ալ, Իհսան Ֆիքրիի ծրագրին հետևելով, իրեն հիւրանոց ընտրած է Բ. Դրան մօտ, կը մնէ այնտեղ, գուցէ մինիստրական կարևոր տեսակցութիւններ ալ կունենայ։

Խորհրդարանի մէջ եթէ ոչ նորութիւն, կատակերգութիւն կարելի է գտնել։ Տաղաւարեան, իբրև անդամ երկրագործական յանձնախմբի, աննպաստ դիտողութիւններ կը ներկայացնէ երկրին հողագործական վարժարաններու մասին և, այդ կէտը լաւ շեշտելու համար, կը յայտարարէ, թէ Բուլգարիոյ այդ կարգի հաստատութիւններն իսկ կը գերազանցեն մեր ունեցած վարժարանները։ Յոյն պարլամենտական մը, Սթրաթի, «Բուլգարիա» բառէն վրդովուած, կը բողոքէ Տաղաւարեանի առաջ բերած համեմատութեան դէմ։

— Բացարձակօրէն չեմ ընդունիր այդ օրինակը. կրնաք շատ թերութիւններ մատնանիշ ընել, բայց ըսել, որ մեր հողագործական վարժարանը վար է, քան նոյն իսկ բուլգարականը... Տաղաւարեան էֆէնդի, սուտ է ատ։

— Ետ առէք խօսքերնիդ,—կը գոչէ Տաղաւարեան։

— Առի,—կը պատասխանէ Սթրաթի։— Ես, իբրև օսմանցի, վիրաւորուած կը զգամ զիս, երբ Տաղաւարեան էֆէնդի կըսէ, թէ բուլգարական վարժարանը մերինէն բարձր է։ Պարզապէս սխալ է։

Իրողութիւնը սա է, որ երբ յոյները պրկուած են բուլգարներու դէմ, յոյն երեսփոխանի մը անհանդուրժելի է եղած լսել բուլգարական առաւելութիւն մը օսմ. պարլամենտի մէջ։ Իսկ եթէ այդ համեմատութիւնը բերուէր Աթէնքէն, անշուշտ գոհունակութեամբ կը լսուէր, և Սթրաթի էֆէնդի չէր ցնցուիր այդքան ուժգօրէն։ Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Ղ շ լ ա ղ, 21 փետրվարի

Շուտով մեզանում կը սկսվեն գարնանային եղանակները, բայց մենք համարեա ձիւնի երես չը տեսանք։ Կարճատև ձմեռը, իր փոփոխական եղանակներով, առաջացրեց զանազան վարակիչ հիւանդութիւններ, որոնք զգալի հարուած հասցրին գիւղացիութեան նորմալ աճեցողութեանը։

Ծաղիկ, բկուռուցք և տիֆ հիւանդութիւններն անխնայօրէն հնձեցին մատաղահասներին։ Առանց վարանելու կարելի է ասել, որ մեր գիւղերում երեխաների մահացողութիւնը 50%-ից անցաւ։

Իսկ որքա՜ն կոյրեր և անդամալոյծներ։

Հասակաւորները նմանապէս բաւականին զոհեր տուին։

Փամբակի շրջանը, 37 գիւղերով և մօտ 40,000 բնակիչներով, ունի Մեծ-Ղարաքիլիսայում մի ձրի դեղատուն, մի բժիշկ, երկու ֆելդշէր և մի մանկաբարձուհի։ Անա այդ պատճառը, որ անգամ ազգաբնակութեան հազիւ 20%-ը հնարաւորութիւն ունի օգտվելու տարրական բժշկական օգնութիւնից։

Բժշկական մի այդպիսի փոքր պերսօնալ, որքան էլ նուիրված լինի իր գործին, անկարող է ահագին ազգաբնակութեանը բժշկական շօշափելի օգնութիւն հասցնել, մանաւանդ որ այս տարի հիւանդների թիւը 80%-ից աւելի է։ Իւրաքանչիւր սը շրջանիս հեռաւոր գիւղերից մի քանի տասնեակ հիւանդներ են թափվում բժշկի մօտ։ Համարեա բոլորն էլ ստանում են ձրի դեղեր և վերադառնում։

Մեր գիւղացիութիւնը, պէտք է ասած, որոշ չափով հասկանում է բժշկի նշանակութիւնը և ամենայն ճշդութեամբ կատարում է նրա տուած խորհուրդները։

Բժշկական լայն օգնութիւնը մեր բազմաչարչար գիւղացիութեան համար անյետաձգելի մի խնդիր է։

Ցաւալի է, որ XX դարի շեմքին, երբ լուսաւորված երկիրներում ազգաբնակութեան ստուար մասը լայնօրէն օգտվում է գիտութեան վերջին բարիքներից, մեր քայքայված և թշուառ գիւղացիութիւնը, զուրկ բժշկ. տարրական օգնութիւնից, անխնայ կոտորվում է զանազան անմեղ հիւանդութիւններից։

Ե՞րբ պէտք է մեր երկրում մուտք գործի ամենքիս սպասելի զեմստվօն, որը հէնց բժշկական օգնութեան գործում միակ կազմակերպութիւնը կը լինի։

Մ. Ղազարեան

Ն ո ր - Բ ա յ ա զ է տ, 19 փետրվ.

Ընթերցանութեան գործը առաջ չէ գնում մեզանում. հասարակութեան նոյնիսկ երիտասարդ դասը շատ թոյլ է վերաբերվում դէպի ընթերցանութիւնը։ Գիրքը, լրագիրը, որ այնքան մտաւոր պաշար են հայթայթում ընթերցասէր հասարակութեանը, նրա միտքը բացում, չեն տարածվում մեր ժող. խաւերում։ Ամբողջ դասակարգեր ոչինչ հետաքրքրութիւն չեն ցոյց տալիս դէպի ընթերցանութիւնը։ Մինչև իսկ հարուստ համարված ընտանիքները, որոնք անշուշտ կարող էին օգտվել մտաւորապէս և բարոյապէս մի որևէ լրագիր կարդալով, զլանում են մի 5—10 ր. վճարել և մի ամբողջ տարի լրագիր ունենալ։ Այդպիսի ընտանիքները կամ նրանց երիտասարդ անդամները—անուանի, կարող վաճառականներ—բոլորովին չեն հետաքրքրվում ընթերցանութեամբ, լրագիր չեն ստանում, չեն կարդում և, բացի այդ, դեռևս—ամօթ է ասել—արհամարհելով ընթերցանութիւնը, լրագիր կարդալը՝ ուրիշներին էլ են վհատեցնում, բռնանալով իրանց մերձաւորների կամ իրանց գործակատարների վրա, որոնք եթէ յանդգնում են օր ցերեկով լրագիր կարդալ...

Դրա հակառակ՝ մեզանում անընթերցասէր խաւերը իրանց զեղխ կեանքի և արբեցողութեան վրա ահագին փողեր են ծախսում և երբեմն ժամանակը սպանում թղթախաղով ու, բացի դրանցից, դեռ չեն քաշվում շրջապատել իրանց՝ ստոր հակումներ ունեցող տարրերով, որոնց բնազդները շոյելով՝ խրախուսում են իրանց ձեռնարկութիւնների մէջ...

Մեր քաղաքը մօտ 1,500 տուն բնակիչ ունի 10,000-ից աւելի ազգաբնակութեամբ. բայց քանի՞սն են լրագիր ստանում կամ քանիսը ընթերցանութեամբ պարապում։ Հասարակական գրադ.-ընթերցարանը, որ այժմ փակվելու վրա է, մի քանի հոգի յաճախողներ ունէր, իսկ սեփական լրագիր ստացողների թիւը 10-ից դէնը չէ անցնում։ Մնացեալ հարիւրաւոր ընտանիքները կամ նրանց հազարաւոր անդամներն իրանց ազատ ժամերն անց են կացնում զրախօսութեամբ, բամբասանքներով և այլն... Մեր քաղաքացիների մեծամասնութիւնը աշխարհից անտեղեակ մարդիկ են, ժամանակակից կեանքին անծանօթ, մի հանգամանք, որի վրա կարելի է միայն ցաւել։

Սուլիչ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Հեռագրով)

Պետերբուրգ, 23 փետրվարի

Նախագահող Վօլկօնսկիի առաջարկութեամբ Դուման յոտնկայս յարգում է Դումայի անդամ՝ Մոսկվայում վախճանված Վօլկօնսկի I-ի յիշատակը։

Ընդունվում է ֆինանսների մինիստրի դիւանատան ընդհանուր ծախքերի նախահաշիւը, որ մասնաժողովի որոշմամբ կազմում է 492,413 րուբլի։

Եռօպկինը զեկուցանում է պետական գանձատան նախահաշիւը և յայտնում է, որ Դումայի յայտնած երեք ցանկութիւններից վարչութիւնը կատարել է միայն մինը, այն էլ ոչ այնքան աջող, այսինքն ծախել է Վլադիկավկազի երկաթուղիների 4000 ակցիաները, որից պետական գանձատունը կրեց 2 միլիօն րուբլի վնաս։ Այնուհետև զեկուցանողը մատնանշում է, որ արտասահմանեան դրամատներում պահված գումարների տոկոսիքը պակասել են մի միլիօն րուբլով անցեալ տարվանից, յետոյ յանձնարարում է ուշադրութիւն դարձնել Թիւրքիայից առնվելիք պատերազմական տուգանքի յօդուածի վրա. Թիւրքիաս բանակցութիւններ է վարում Բօլգարիայի հետ և յայտնի է այնքան, որ առաջարկված կօմբինացիայից Ռուսաստանը կորցնելու է մօտ տաս միլիօն։ Պետական գանձատան ընդհանուր ծախքերը հաշւած են 124,086,798 ր.։ Գլխաւոր ծախքերը կազմում են կտրօնները։ Բացի դրանից մասնաւոր մարդկանց վարձատրութիւն է տրվում խոշոր գումարներ, այսպէս օրինակ պրինցուհի Միւրատին 30 հազար, հօֆմէյստէր Բուտօմինին՝ 12 հազար։ Վերջում զեկուցանողը նկարագրում է Մարիա Կայսրուհու վարչութեան հաստատութիւնների գործերի վիճակը և հաստատութիւններին պետական գանձատնից տրվող նպաստների քանակը։

Ֆինանսների մինիստրը տալիս է բացատրութիւններ։

Բէլօուսօվի և Նեկրասօվի խօսելուց և զեկուցանողի բանաձևելուց յետոյ Դուման ընդունում է նախահաշիւը մասնաժողովի որոշած գումարներով։

Ընդմիջումի ժամանակ հոգեհանգիստ է կատարվում հանգուցեալ իշխ. Վօլկօնսկիի համար։ Հօկտեմբերեանների, նացիօնալիստների և սահմ.-ռամկավարների ֆրակցիաները յանձնարարեցին Մոսկվայի իրանց ներկայացուցիչներին պսակներ դնել դագաղի վրա։ (Հ. Գ.)

ԿՈՄՄԻՍԱՐԺԷՎՍԿԱՅԱՅԻ ԹԱՂՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

Առաւօտեան 11 ժամին Ժողովրդի խմբեր սկսեցին հաւաքվել Զնամէնսկայա հրապարակի վրա, կայարանի մօտ։ Կայարանի մօտ հսկում էր ոստիկանութիւնը, բայց նա մեկուսացած էր պահում իրան, թողնելով որ կարգադրութիւններ անէ երիտասարդ ուսանողութիւնը, որը դրա համար առանձին նշաններ ունէր։ 12-դ ժամի սկզբին բազը արագութեամբ լցվեց ուսանողներով, ուսանողուհիներով և միջնակարգ դպրոցների սաներով, որոնք մի կենդանի շղթայ կազմեցին։ Պլատֆօրմայի վրա սպասում էին բազմաթիւ պատգամաւորութիւններ պսակներով։ Պսակների թիւը այնպէս ահագին էր, որ հարկաւորվեցին 9 կառքեր։ Պետերբուրգի համալսարանի ուսանողները ուղարկեցին ահագին պսակ թարմ ծաղիկներից. կար պսակ նոյնպէս կանանց բարձրագոյն կուրսերից. Պետերբուրգի հոգևոր ակադէմիայի ուսանողները մեծ պսակ դրին կենդանի ծաղիկներից. պսակ կար բեմական արուեստի դպրոցից։ Ապա պսակներ դրըվեցին գեղարուեստական ակադէմիայի ուսանողներից, գրականագէտների և գրողների դրամարկղից և Գրականական Ֆօնդից, Պետերբուրգի Ալէքսանդրինեան թատրոնի դրամատիկական խմբից. արծաթէ պսակ դրին Պետերբուրգի փաստաբանները, Գրականական Գեղարուեստական թատրոնից, կոմսուհի Պանինայի հանրամատչելի թատրոնից. ահագին մետաղեայ պսակ դրեց Ռուսաց Կայսերական Թատրոնական Ընկերութիւնը. պսակներ կային նոյնպէս «Русское Богатство» ամսագրից, «Рѣчь» լրագրից, Դումայի աշխատաւորականների ֆրակցիայից, «Շիպօվնիկի» հրատարակչութիւնից. թարմ ծաղիկներից մեծ պսակ դրեց Սուվօրինի անուան թատրօնական դպրոցը. ճենապակեայ պսակ և քնար՝ կտրտած լարերով՝ դրեցին կօնսէրվատօրիայի սաները, ապա ռուսաց երաժշտական ընկերութեան օրկէստրը, «Театръ и Искусство» ամսագրի խմբագրութիւնը և Կայսերական Դրամատիկական կուրսերի ուսանողները։

Ցերեկվայ 1 ժամին Պէրրօնի վրա այնքան հասարակութիւն էր հաւաքվել, որ վախենում էին, որ դագաղը դուրս բերելու ժամանակ չափազանց ճնշում տեղի ունենայ։ Այն ժամանակ բոլոր պատուիրակներին՝ պսակներով՝ հրաւիրեցին ամբացնել իրանց պսակները սգակառքերի վրա. բայց շուտով երևաց, որ քիչ են պատրաստված սգակառքերը և ստիպված եղան պահանջել էլի մի քանիսը։ 1 ժամ 30 րոպէին սգազարդ վագօնը մօտեցաւ Պէրրօնին։ Պսակներով լիքը վագօնը մտան մերձաւոր ազգականները. բացի դրանից՝ Ա. Ի. Գուչկով, Լ. Բ. Եավօրսկայա, գրականագէտ Արաբաժին, Ս. Չիլօտի և ուրիշները։ Կարճ հոգեհանգստից յետոյ դագաղը ձեռքերի վրա դուրս բերին ուսանողները և դրեցին քառաձի բաց դիակառքի վրա։ Ամբողջ Զնամէնսկայա հրապարակը և Նևսկիի թաղը, մինչև վանքը, 2 վերստ տարածութեամբ, կատարելապէս լիքն էր ժողովրդով։ Բոլոր պատշգամբները լցված էին։ Շատ պատուհանները կրնկի վրա բաց էին։ Մարդկանց առանձին խմբակներ նստել էին կտուրների վրա. մի քանիսները մինչև անգամ բարձրացել էին տրամվայների սիւների վրա։ Մինչև թաղման հանդէսի երևալը էլեկտրաքարշի վագօնները հազիւ հազ էին անցնում խիտ ամբոխի միջից, իսկ մարմինը երևալու վայրկեանին տրամվայների երթևեկութիւնը կանգ առաւ։ Թաղման հանդէսը հասաւ Ալէքսանդրօ-Նեվսկայա վանքը $2^3/_4$ ժամին։ Վանքի բակը արդէն լցված էր, և եկեղեցու դռների մօտ տեղի ունեցաւ սարսափելի ճնշում։ Մեծ դժուարութեամբ անցան էլի մի քանի հազար մարդիկ, ապա դռները փակվեցին։ Դագաղը ձեռքերի վրա ներս տարան եկեղեցի։ Այդպիսի հսկայական թաղում, շատերի խօսքով, Պետերբուրգը չէ տեսել Տուրգենեվի թաղումից յետոյ։ («Р. У.»)

ՅԾՓՈՒՏ ԱԴԱՆԱՅԻՆԵՐԻ

Յունվարին մենք յանձնեցինք Հանգանակիչ Մասնաժողովին մեզ մօտ գտնված 397 ր. 69 կ. (տես «Մշակ» № 18)։ Այնուհետև ստացանք 1) Մերվից, օր. Ս. Մելիք-Մկրտչեանից, «Վանգոյժ» գրքոյկի վաճառումից գոյացած 4 ր. 20 կ., 2) Թիֆլիսում, տ. Հայկ. Բոահակեանից 1 ր., 3) Մակիեվկայից, Սեդրակ Սպարապետեանից, «Վանգոյժի» գրքոյկի վաճառումից գոյացած 5 40 կ., 4) Սիմից, ուսուցչուհի տ. Մարգ. Զօհրաբեանից «Վանգոյժ» գրքոյկի վաճառումից գոյացած՝ 5 ր., 5) Սուխումից, Մկրտիչ Մէյրամգուլեանից, հանգանակած՝ 15 ր. (նուիրել են՝ Լ. Տատեան՝ 10 ր., Մ. Մէյրամգուլեան 3 ր., Ռ. Կառաբեան՝ 1 ր., Կ. Մեղաւորեան՝ 1 ր.), 6) Թէօդօսիայից, Արշ. քահ. Վարդանեանից, հանգանակած՝ 25 ր.։ Ընդամենը՝ 55 ր. 60 կ.։

Բացի դրանից ստացել ենք Վերխնէ-Ուդինսկ քաղաքից, Յարութիւն Մէյրամգուլեանից, հանգանակած տեղական հայ գաղութի մէջ, յօգուտ Էրզրումի երկրաշարժից վնասվածների՝ 40 ր. (տես առանձին նամակ)։ Ուրեմն ընդամենը մեզ մօտ կայ 95 ր. 60 կ.։

Այս տարվայ յունվարից սկսած ստացել ենք մինչև այսօր ընդամենը 493 ր. 29 կ., յանձնել ենք 397 ր. 69 կ., մնում է մեզ մօտ 95 ր. 60 կ.։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Վարդանանց տօնի պատճառով «Մշակի» հետևեալ համարը լոյս կը տեսնէ շաբաթ օրը փետրվ. 27-ին։

◆ Երէկ, ցերեկով, տիկին Վ. Վերմիշեանի դպրոց-արհեստանոցում բացվեց աշակերտական գործերի ցուցահանդէս։ Ցերեկվայ ժամը 2-ին հաւաքվել էին դպրոցի ղեկավարները, ուսուցիչները, սաները և բազմաթիւ հիւրեր։ Տիկ. Վերմիշեան ծանօթացրեց հանդիսականներին դպրոցի գործունէութեան հետ և բացատրութիւններ տուեց աշակերտների պատրաստած իրերի և կերտուածքների մասին։ Հանդիսականները հետաքրքրվեցին հանդէս դրած առարկաներով և մնացին գոհ դպրոցի արդիւնքներից։ Ցուցահանդէսը կը շարունակվի մօտ մի շաբաթ։ Ցանկալի է, որ արհեստասէր անձեր այցելէին ցուցահանդէսը և ծանօթանային համակրելի և օգտաւէտ կուլտուրական ձեռնարկութեան հետ։

◆ Բագուի Հայոց Մարդասիրական Ընկերութիւնը 1909 թւին իր գործունէութիւնը փակել է 9575 րուբլու դեֆիցիտով։

◆ Մոսկվայում մտադրութիւն ունեն հրատարակելու Ա. Պ. Չեխովի այն բոլոր աշխատութիւնների ցուցակը, որոնք լոյս են տեսել ռուսերէն և ուրիշ լեզուներով։ Այդ ի նկատի ունենալով՝ յիշեալ ցուցակագրքի կազմողը խնդրում է ուղարկել իրան՝ վերադիր վճարով՝ հայ և թիւրք հանդէսների ու թերթերի այն բոլոր №№-ը, որոնց մէջ տպված են եղել Չեխովի աշխատութիւնների թարգմանութիւնները կամ նրա մասին քննադատութիւններ։ Հրատարակչի հասցէն՝ И. Ф. Масановъ, Лубянская площ., контора А. Гензель и Комп. Հրատարակչին ուղարկված են արդէն հետևեալ գրքերը. 1) Չեխով—«Դրամ», թարգմ. Տ. Վ.-ի. 2) Չեխով—«Անիւտան», թարգմ. Յար. Եսայեանի. 3) Չեխով—«Պատմուածքներ», թարգմ. Գ. Արարաչեանի։

◆ Տեղական ռուս թերթերի մէջ երևացին մի քանի յօդուածներ, թէ Թիֆլիսի քաղաքային ուպրավան ձգտում է յափշտակել վրաց եկեղեցուն պատկանող մի գետին, որ միլիօնների արժէք ունի և կապված է Վէրայի ուղղափառ եկեղեցուն։ Յօդուածագրերը գայրոյթ էին յայտնում, որ եթէ խնդիրը վերաբերվէր հայոց կամ մի այլ եկեղեցու, ուպրավան չէր համարձակվի այդպիսի քայլ անել, բայց որովհետև վրաց եկեղեցին անտիրական է, ուստի ուպրավան յանդգնում է այդպիսի մի յափշտակութեան հեղինակ լինել։ Երկուշաբթի, փետրվարի 22-ին, դումայի նիստում քննվեց այդ հարցը և Ալ. Խատիսեանի տուած բացատրութիւններից երևաց, որ այդ մեղադրանքը միանգամայն անհիմն է և ոչ մի յափշտակութեան խնդիր չը կայ։ Վէրայում կայ վրաց մի հին

գերեզմանատուն, որ վաղուց երեսի վրա է ձգված և մի մասն էլ աղբանոց է դարձել։ Համաձայն կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձու Րուդոլֆի առաջարկի, ուպրավան խնդրել է եկեղեցու ծխական հոգաբարձութիւնից յանձնել իրան կապալով որոշ ժամանակամիջոցով այդ գերեզմանատան մի մասը, որտեղ կարելի է շինել սկվէր երեխաների խաղերի համար, խոստանալով մաքուր և բարեկարգ դրութեան մէջ պահել գերեզմանատունը։ Վրաստանի էկզարխը տուել է համաձայնութիւն։ Հետևաբար, ոչ մի յափշտակութեան խօսք լինել չէ կարող։

◆ Ինչպէս հեռագիրը հաղորդեց, վերջերս Պետերբուրգի աչքի ընկնող հրապարակներից մէկի վրա դրվեց մահմեդականների մի հոյակապ մզկիթի հիմքը։ Այդ առիթով յայտնի միլիոնատէր Թաղիեվը մահմեդականների կողմից մի հեռագիր ուղարկեց Փոխարքայի ներկայացուցիչ Նիկոլսկուն, խնդրելով առ ոտս Թագաւոր Կայսեր արկանել Բագուի մահմեդականների հպատակութեան, ամենահաւատարիմ զգացմունքների ու անսահման սիրոյ առհաւատչեան։ Նորին Մեծութիւն Թագաւոր Կայսրը, կարդալով այդ հեռագիրը, բարեհաճել է մակագրել սեփական ձեռքով նրա վրա. «Կարդացի ուրախութեամբ»։

◆ Փետրվարի 22-ին տեղի ունեցաւ քաղ. վարչութեան և դումայական ֆինանսական յանձնաժողովի միացեալ նիստը, ուր քննվեց այն ֆիրմաների առաջարկութիւնները, որոնք պատրաստականութիւն են յայտնում փող տալ Թիֆլիս քաղաքին ի հաշիւ 3-րդ փոխառութեան։ Միացեալ խորհրդակցութիւնը մշակեց որոշ հրահանգ, որը առայժմ չէ կարելի հրատարակել, և հաղորդեց բժշ. Ա. Մ. Արղութեան-Երկայնաբազուկին՝ Պետերբուրգ։

◆ Ինչպէս յայտնի է, կլուբներում և հասարակական ժողովարաններում լոտօ խաղը կատարվում է Թիֆլիսի նահանգապետից հաստատված առանձին կանոնների համաձայն։ Ի լրումն յիշեալ կանոնների, նահանգապետը նորերս կարգադրել է, որ մարտի 1-ից անպայման արգելվում է ուտելեղէն և խմիչքեղէն տալ այն շինութիւններում, ուր խաղում են լոտօ։ Բացի դրանից, նահանգապետը առաջարկել է ոստիկանապետին ուշի ուշով ստուգել բոլոր տեղերում, ուր հրապարակով լոտօ են խաղում, թէ նկատի առնվում են արդեօք բոլոր նախկին կանոնները, որոնց համաձայն, ի միջի այլոց, խաղը պէտք է կարճատև լինի, խաղալու գումարը պէտք է շատ խոշոր չը լինի, կարտերի թիւը սովորական նորմայից պէտք է չանցնէ և այլն։

◆ Երկուշաբթի օր, փետրվարի 22-ին Թիֆլիսի դուման որոշեց քաղաքային ինքնավարութեան 35-ամեակի լրման առիթով շնորհաւորութիւններ ներկայացնել ձայնաւոր Ալէքսանդր Յօսիչ Փրիդոնեանին, որ դումայի բացման օրից ամբողջ 35 տարի ընտրվել և կատարել է ձայնաւորի պաշտօնը։ Հէնց նիստում ներկայ եղող ձայնաւորները ծափահարութիւններով ողջունեցին Փրիդոնեանին։

◆ Թոքախտի դէմ մաքառող կովկասեան ընկերութիւնը ուսումնարանական իշխանութեան թոյլտուութեամբ Թիֆլիսի բոլոր կրթական հաստատութիւններում կազմակերպում է երկու դասախօսութիւն. մէնը՝ աշակերտներին ծանօթացնելու համար շնչառութեան գործարանների և կրծքի վանդակի հետ, միւսը՝ թոքախտի հիւանդութիւնից ազատ մնալու միջոցների հետ ծանօթացնելու համար։

◆ Ալէքսանդրապոլի մոտերը այս քանի օրերս շարունակվում են բուք ու բորանները։

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՑ

◆ Սոց.-դեմօկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Թիւրքիայի ծրագիրը, որ վերջերս ներկայացված էր օսմ. ներքին գործերի մինիստրութեանը վաւերացվելու համար, յունվարի 26-ին լեգալիզէ է արվել, և ներկայումս այդ կուսակցութիւնը գործում է Թիւրքիայում որպէս օրինականացված մի կազմակերպութիւն։

◆ Վերջերս Մուշից հեռագրել էին օսմ. պարլամենտի՝ Մուշի պատգամաւորներին, թէ այդ շրջանում հակասահմանադրական ժողովներ են տեղի ունենում՝ ծրագրելու համար այն միջոցները, որոնցով կարելի լինէր վերականգնել հին ռէժիմը, նախկին սուլթան Համիդին նորից գահ բարձրացնել և հայկական համատարած ջարդեր կազմակերպել։ Այդ ռէակցիոն շարժման պարագլուխ, ըստ յիշեալ հեռագրի, համարվում են Մուսա-բէյ ու Թէլի շէյխ, որոնք Մուշի շրջանի գիւղերը շրջելով գրգռում են տեղական իսլամ տարրին քրիստոնեաների և առհասարակ նոր ռէժիմի դէմ։ Ստացված այդ հեռագրի առիթով Մուշի պատգամաւոր Գեղամ էֆ. դիմել է մեծ վէզիր Հակկը փաշային, իսկ վերջինս էլ յանձնարարել է ներքին գործերի մինիստրին, որպէսզի սա հեռագրով դիմէ Բիթլիսի վալիին՝ ստանալու համար ստոյգ տեղեկութիւններ։ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը, միաժամանակ, դիմել է զինուորական մինիստրութեանը, որպէսզի սա կարգադրէ՝ Մուշում զինուորների թիւն աւելացնել և շրջուն պահակախմբեր հրապարակ հանել։ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը, որ Մուշի կառավարչից էլ նոյնիմաստ մի հեռագիր է ստացել, կարգադրել է ամենախիստ միջոցների դիմել՝ որևէ վտանգի առաջն առնելու համար։

Մուշի առաջնորդ Ներսէս եպ. Խարախանեան յունվարի 30-ից հեռագրում է Կ. Պոլսի հայոց պատրիարքարանին.

«Տարաձայնութիւն կը շրջէր, թէ յետադէմ ռէակցիոնէրներ գաղտնի ժողովներ կը գումարեն այլևայլ տեղերու մէջ։ Մանաւանդ երէկ հիմա իսկ ստացայ հեռագիր մը, որ կըսէր, թէ հայոց կեանքն ու ինչքը վտանգի տակ է։ Կառավարութիւնը թէև ապահովութիւն կուտայ, սակայն խնդիրը կարևոր է։ Վտանգին ստիպողականութիւնը ներկայացնելով ձեր բարձր նկատառման, կը խնդրեմ որ անմիջական տնօրինութիւններ ընէք և հետևանքը ծանուցանէք»։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Յիշեցնում ենք, որ այսօր, ի պատիւ Վարդանանց տօնի, Զուբալովի անուան ժողովրդական տանը Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան թատերասէրների խումբը կը ներկայացնէ «Թուղան» պիէսը։ Բոլոր տոմսակները արդէն վաճառված են։ Արտիստական թատրոնում նոյն օրը հայ դերասանական խումբը կը ներկայացնէ ցերեկով երկրորդ անգամ «Ուխտվածներ» պիէսը, իսկ երեկոյեան «Մեծն Վարդան» ողբերգութիւնը։ Տոմսակները վաճառվում են։ Անշուշտ հայ հասարակութիւնը կօգտվի տօնական օրից և կը լցնի թատրոնը։

—

Դերասան Բարատովն իր բենեֆիսին դրել էր իշխան Բարեատինսկիի յայտնի «Карьера Наблоцкаго» պիէսը։

Այդ պիէսը Թիֆլիսում առաջին անգամ խաղացվել է նոյն Բարատովի մասնակցութեամբ, երբ նա Եավորսկայայի խմբի հետ կատարեց իր առաջին ճանապարհորդութիւնը Կովկաս։

Բարատովն իր խաղով այժմ էլ գործեց նոյն գեղեցիկ տպաւորութիւնը, ինչպէս և առաջ։ Բայց այս անգամ չը կար դերասանուհի Եավօրսկայան, այլ նրա տեղ խաղում էր Բօրսկայա։ Վերջինս շատ մեծ հմտութեամբ խաղաց Նելլիի գրաւիչ և տպաւորիչ դերը և գոհութիւն պատճառեց հանդիսականներին, բայց անտարակոյս Եավօրսկայան աւելի տաղանդաւոր է, աւելի վարպետ և աւելի նրբաշարժ։

Բարատով ստացաւ բազմաթիւ փունջեր, պսակներ և նուէրներ։

Թատրոնը լիքն էր։ Սիրող

—

Ղզլար, 21 փետրվարի

Երէկ երեկոյեան ներկայացում կար հայոց եկ.-ծխ. դպրոցի դահլիճում՝ ղեկավարութեամբ սիրող Հ. Բաղդասարեանի։ Դրված էին «Արշակ Բ.-ի» վերջին գործողութիւնը, «Պաշտօնս խամփալ է» և «Փաստաբանի մօտ»։ Ներկայացմանը մասնակցում էին մեր անցեալ և այս տարվայ վարժուհիներ օր. օր. Հ. Սարգսեան և Ա. Արծրունի։ Թատրոնը գրաւել էր համեմատաբար աւելի մեծ բազմութիւն, քան անցեալ անգամ։ Զուտ արդիւնք յօգուտ եկեղեցական դպրոցի մնաց մօտ 34 ր., որը կարելի է բաւարար համարել, եթէ ի նկատի ունենանք տեղիս հայերի թիւը։

Զաք. քահ. Ապրեսեանց

—

Թաւրիզ, 20 փետրվարի

Ամսիս 13-ի գիշերը Լիլավա թաղի ուսումնարանի թատրոնական սրահում սիրողների նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցաւ մի ներկայացում։ Խաղացին Գոգօլի «Ամուսնութիւնը» և մի վօդվիլ ի նպաստ թաղի ուսումնարանին։ Ներկայ էին Եփրեմը, Սարդար Բահադուրը և ուրիշ օտար անձնաւորութիւններ։ Զուտ արդիւնք հաշւում են 500 րուբլի։ Հ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 21 փետրվարի

«Մշակի» № 38-ում Ստաւրօպօլից Ս. ք. Տէր-Յովհաննիսեան, անշուշտ գործին լաւ տեղեակ չը լինելու պատճառով, սխալմամբ գրում է, որ իբր թէ Թիֆլիսի Վանքի աւ. եկեղ. ծխ. երկսեռ դպրոցը հիմնել են այդ եկեղեցու երկու նորընծայ Խոցեան և Ալիխանեան քահանաները։ Թիւրիմացութիւնների տեղիք չը տալու համար, յայտարարում ենք, որ դպրոցը հիմնվել է հոգաբարձութեան անդրդուելի որոշման համաձայն և յիշեալ քահանաներից առաջինը ոչ մի առնչութիւն չունի մեր դպրոցի հետ, իսկ երկրորդը շաբաթական միայն երկու դաս ունի կրօնի։

Ընդհանրապէս հիմնադրութեան և մեր եկեղեցու և դպրոցի դրութեամբ աւելի մօտիկ հետաքրքրվողները կարող են ստանալ Վանքի երեցփոխից հոգաբարձութեանս տպած զեկուցում-հաշիւը։

Հոգաբարձութիւն Վանքի աւ. եկեղեցու

—

Թիֆլիս, 23 փետրվարի

Վերջերս «Հովիւ» շաբաթաթերթի մէջ տպվեցին մի քանի յօդուածներ, որոնցով մեղադրանքներ են բարդվում Թիֆլիսի կենտ. Նպաստ. Յանձնաժողովի վրա, որպէս թէ գումարներ են անհետացել (50—80,000 ր.), այս և այն անձանց նպաստներ են տրվել և այլն։

Յանձնաժողովս սրանով ամենադրական կերպով յայտնում է, որ այդ մեղադրանքները բոլորովին անհիմն են, ինչպէս կարելի է տեսնել հետևեալ փաստերից.

1) Յանձնաժողովս մի կօլլեգիալ մարմին է, հաստատված 1905 թ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կողմից, ունի իր նախագահը, գանձապահը, քարտուղարը և անդամները։

2) Բոլոր գումարները, որոնք ուղարկվել են երկրագնդի զանազան հայաբնակ վայրերից, զանազան ազգային, առևտրաբանկային հաստատութիւններից, խմբագրութիւններից, մասնաւոր անձերից և այլն, ստացվել են նախագահի և գանձապահի ձեռքով, արձանագրվել են իբրև մուտք առանձին ժապաւինեալ մատեանի մէջ և նրանց ստացման մասին պարբերաբար տեղեկութիւններ են հրատարակվել Թիֆլիսի, Բագուի և արտասահմանեան թերթերում, ինչպէս և ծանուցագրեր են ուղարկվել նուիրատուներին։

3) Բոլոր որոշումները ծախքերի մասին կատարվել են կօլլեգիալ նիստերի մէջ, կայացվել են արձանագրութիւններ, որից յետոյ միայն գանձապահը բաց է թողել հարկաւոր գումարները։ Այդ ծախքերն էլ վաւերացված են արձանագրութիւններով և նրանց գործադրութեան կամ գումարների առաքման մասին կան բոլոր անհրաժեշտ դօկումենտները թէ հաստատութիւններից, թէ Յանձնաժողովի ճիւղերից և թէ մասնաւոր անձերից, որոնց ուղարկված են գումարները կամ որոնց ձեռքով գործադրվել են որոշումները։ Յանձնաժողովս միայն երկու տեղից չէ կարողացել ստանալ մանրամասն հաշիւ, այն է՝ Հին-Նախիջևանի նախկին յաջորդ Թովմա վարդապետին և Քարվանսարա-Ղազախ-Շամշադին ճիւղերին ուղարկված գումարների գործադրութեան մասին։

4) Յանձնաժողովիս քարտուղարն իր պաշտօնը, 1905 թ-ից մինչև այսօր կատարել է բոլորովին ձրիաբար, չը ստանալով ռոճիկ և ոչ մի կօպէկ։

5) Հ. Առաքելեան իր Եւրօպա կատարած ճանապարհորդութեան համար չէ ստացել Յանձնաժողովից ոչ ճանապարհածախս և ոչ էլ որևէ նպաստ։

6) Յանձնաժողովս ոչ մի կօպէկ չէ տուել «Մշակի» դեֆիցիտը ծածկելու համար։

7) Յանձնաժողովիս մնացորդ բոլոր գումարները ոչ մի տեղ չեն կորել և ոչ էլ անհետացել, այլ, ինչպէս միշտ, նոյնպէս և այժմ ապահով գտնվում են գանձապահ պ. Ա. Մելիք-Ազարեանի պատասխանատուութեան ներքոյ և, հէնց որ վերջնականապէս կը լուծվի այն հարցը՝ թէ ինչ տեսակ գործադրութիւն ցանկալի է տալ մնացորդ գումարներին, որ համապատասխանէ նուիրատուների ցանկութեան, որպիսի լուծումը կախված է Յանձնաժողովի կողմից Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ներկայացվելիք ծրագրի հաստատութիւնից, — անմիջապէս բոլոր մնացորդ գումարը կը յանձնվի ըստ պատկանելոյն։

8) Հաշիւների պատրաստութեան և հրատարակութեան ձեռնարկված է դեռ մի քանի ամիս սրանից առաջ, և նրանք վաղուց լոյս տեսած կը լինէին, եթէ, ինչպէս յիշեցինք, մի քանի ճիւղերից ժամանակին հաշիւները ստացված լինէին։ Այժմ էլ մանրամասն հաշւի հրատարակութիւնը մի փոքր կը յապաղէ, որովհետև ժապաւինեալ և կնքեալ մատեանը, ուր մէջ արձանագրված են գանձապահի ձեռքով բոլոր նուէրները և ծախքերը, վերջերս դատաստանական քննիչ պ. Լըժինի պահանջմամբ ուղարկված է Նովօչերկասկ. բայց համառօտ հաշիւը շուտով կը հրատարակվի և հայ հասարակութիւնը և նուիրատուները կը համոզվեն վերոյիշեալ ասածների ճշմարտութեան մէջ։

Առաջնորդ Թեմի և նախագահ Յանձնաժողովի՝ Գարեգին արքեպիսկոպոս

Անդամ-գանձապահ՝ Ալ. Մելիք-Ազարեան

—

Թիֆլիս, 24 փետրվարի

Թոյլ տուէք ձեր յարգելի լրագրի միջոցով արտայայտել խորին շնորհակալութիւն փետրվարի 7-ին ժողովրդական տան մէջ տրված ժողովրդական-երաժշտական ընկերութեան համերգին մասնակցող՝ տ. տ. Վան-Բրանդին, Տէրսինսկայային, պ. պ. Վալենսկիին, Բրօջիին, Պալիեվին, Շերուեվին և Քափանակեանին։ Վարչութիւն

ԻՄ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ԵՒՊԱՏՕՐԻԱՅԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՊՕՂՈՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻՆ

Թիֆլիս, 23 յունվարի

«Մշակի» երէկվայ № 41-ում ձեր բաց նամակն ինձ՝ կարդացի։

Ուրախ եմ, որ հերքում էք հրապարակով, թէ դուք ընդդէմ «Աղբիւրի» պրօպագանդ չէք արել։

Ուրախ եմ, որ հետամուտ պիտի լինէք օր ցերեկով ձեզ զրպարտողին պատժելու։

Սակայն իսկոյն հրապարակ հանել ինձ տեղեկութիւն տուող պարոնի անունը՝ այժմս վաղաժամ է։

Փաստը՝ գրաւոր, դրօշմված եւ վաւերացված նամակագրի կնիքով՝ իմ ձեռքն անցնելուց յետոյ եմ ես երևան հանել ձեր անունը։ Այդ փաստագիրը իմ նամակի հետ յանձնել եմ «Մշակի» խմբագրութեանը և մնում է այնտեղ աւանդ մինչև դուք դատ կը բանաք իմ դէմ։ Ահա այդ դատաստանին էլ ես կը ներկայացնեմ իմ փաստագիրը, ուր թէ դուք և թէ դատարանը կիմանաք թէ նամակագրի ով լինելը և թէ այն երրորդ անձնաւորութիւնը, որին թոյլ չէք տուել «Աղբիւրին» բաժանորդ գրվելու։

Որպէսզի ձեր գործն աւելի հեշտացնեմ, ես համաձայն եմ, որ դուք դատ սկսէք իմ դէմ հէնց ձեր քաղաքում, Եւպատօրիայում։ Դատարանից կոչնագիր ստանալուց, ես իսկոյն կուղարկեմ դատարանին իմ փաստագիրը, որն ամեն ինչ կը պարզէ։

Տ. Նազարեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԸ ՆԵՐԿԱՅՈՒՄՍ

Մամադ-Ալի շահի անկումից յետոյ Ռահիմ խանի անկումը երկրորդ մեծ ական էր, որ կատարվեց Պարսկաստանում ի հրճուանս պարսկական իրականութեան մօտիկից ծանօթների։ Բայց մտածել, որ Ռահիմ խանի կամ մի քանի Ռահիմ խաների տապալումը խաղաղութեան արշալոյսի ծագումը պիտի աւետէ Պարսկաստանին, այդ ցնորք կը լինէր և միայն լաւատեսների կամ, աւելի ճիշդը, կարճատեսների զառանցանք։ Ռահիմ խանը կամ այդ տեսակի ցեցերը, լինելով լեռնային շրջաններում ապրող կիսավայրենի հրոսակապետներ, չունեն քաղաքում նստած ցեցերի քաղաքագիտութիւնը, և այդ է պատճառը, որ այդպիսիների արարքը աչքի է զարնում, մինչ նման և հաւասար չարագործներ շատ երկար տարիների ընթացքում, որպէս մակաբոյծեր, ծծել են ժողովրդի ցամքած երակները առանց աղմուկների, առանց շփոթութիւնների և առանց հրապարակի վրա երևալու։ Վերցրէք հոգ. դասը. միթէ այդ դասում պակաս Ռահիմ խաներ կան, այն տարբերութեամբ միայն, որ սրանք գործին որոշ տակտիկայով են հետևում և ամբոխը սրանց ձեռքն ու փէշերն էր համբուրում... Այն ո՞ր մուշտէիդը կամ աչքի ընկնող հոգևորականն է, որ տասնեակներով, հարիւրեակներով գիւղեր ու կալուածներ չունի. պէտք կայ մանրամասնութիւնների մէջ մտնել և բացատրել, թէ ինչ միջոցներով է դիզվում հոգևորականների հարստութիւնը։ Դրա համար յատուկ մասնագէտ լինել է հարկաւոր։

Պակա՞ս Ռահիմ խաներ կան սէիդների, այյանների (բիւրոկրատ) և նոյնիսկ վաճառականների դասակարգերում։ Այս բոլորը տեսնելու համար շատ սրատես լինելու կարիք չը կայ. բայց կան մարդիկ, որոնք երկար տարիներ ապրած լինելով Պարսկաստանում վերջին տարիների շարժումներից, շահի և Ռահիմ խանի կամ դրա նման մի քանիսների տապալումով կարծում են, թէ Պարսկաստանը փրկված կարելի է համարել։ Նրանք այնքան առաջ են գնում, որ Պարսկաստանը սահմանադրական կառավարութիւնների շարքն են դնում և սահմանադրական Պարսկաստանին զանազան ծրագիրներ առաջարկում և խորհուրդներ տալիս, առանց զգալու որ սահմանադրական Պարսկաստան գոյութիւն չունի։

Մենք Պարսկաստանից անցեալում մեր գրած յօդուածներով շարունակ պնդել ենք, որ երկիրը «մարդ» չունի։ «Մարդու» բացակայութիւնը պատճառ դարձաւ Պարսկաստանի ճակատագրի փոփոխութեան... Նախկին մէջլիսը, իր ֆանատիկ և ապիկար գործունէութեամբ, պատճառ դարձաւ այդ «փոփոխութեան», և առ այժմ այն սխալանքը, որ գործվեց նախկին մէջլիսի օրով, մեզ անուղղելի է թւում... Այլ պատկեր ունէր Պարսկաստանը նախկին մէջլիսի օրով, այլ պատկեր է ներկայացնում նա ներկայ մէջլիսի օրով քաղաքական տեսակէտով։ Եթէ հին մէջլիսը և նախկին շահը կարողանային համընթաց լինել, երկրում մարդու պակասութիւնը տեսնելուց յետոյ՝ դրսից մարդիկ հրաւիրել, գուցէ հարաւի և հիւսիսի հարևանները այսօր այդքան սպառնացին չը ճնշէին Պարսկաստանի մաշված, թոյլ ուսերը։ Եւ ապագայ պարսիկ պատմագրերը Մամադ-Ալի շահին հաւասար պիտի մեղադրեն առաջին մէջլիսին։

Բայց երկրի վերջին յեղաշրջումը ո՞րքան փորձառութեան առաջ մատակարարեց մեր պատգամաւորներին, իշխանաւորներին։ Փաստը ցոյց է տալիս, որ ոչինչ. էլի «էն ջուրը, էն ջաղացը»... Վերջին օրերս լրագրերում կարդացինք, որ մէջլիսի յայտնի պատգամաւոր Թաղի-Զադէն դիմեց մինիստրութեանը հարցապնդումով՝ ռուսաց զօրքերի Պարսկաստանից հեռանալու մասին, և այդ առիթով իսկ մինիստրական փոփոխութիւն տեղի ունեցաւ։ Մենք գովում ենք Թաղի-Զադէի հայրենասիրութիւնը, բայց մէջլիսում նստող պատգամաւորին հայրենասիրութեան հետ միասին և գործելակերպի հասկացողութիւն, քաղաքագիտութիւն է հարկաւոր։ Ի՞նչ օգուտ այդ հարցապնդումից. մի վայրկեան ենթադրենք, որ ռուսական զօրքերը հեռացան Պարսկաստանից. արդեօք Թաղի-Զադէն կամ մէջլիսը կարո՞ղ են երաշխաւորել, որ երկրում կեանքի և գոյքի ապահովութիւն կը լինի, դարձեալ ծայր չեն տայ խլրտումները. այլապէս ի՞նչ օգուտ, երբ Թաւրիզի դարպասներից դուրս եկող ռուսաց զօրքը ստիպված կը լինի Արդաբիլի դռներով ներս մտնել հէնց երկրի բնիկների խնդրանօք։ Մեր կարծիքով՝ այդպիսի հարցապնդումը հաւասար է «բզի գլխին բռունցքով տալուն», որից ոչ մի շահ ակնկալել չէ կարելի։ Կարծէք սկսում ենք մենք էլ հակասութեան մէջ ընկնել. ինչո՞ւմ ենք դիմում, երբ ինքներս ասացինք, որ երկրում «մարդ» չը կայ...

Երևակայեցէք. սիփէհդարը՝ ներկայի մեծ վէզիրը՝ անցեալ տարի հէնց այս օրերում պաշարել էր Թաւրիզը և սպառնում էր սահմանադրականներին։ Բայց նոյն անձն այսօր «սահմանադրական Պարսկաստանի» սկզբունքով «սահմանադրական» մինիստրն է դարձել... Սամադ խանը անցեալ տարի, Ռահիմ-խանի հետ միացած, Թաւրիզն էր ուզում տակն ու վրա անել, իսկ քանի օր առաջ սահմանադրականների հետ միացած Ռահիմ խանի որջն էր աւերում։ Հրաշքների դարը երևի Պարսկաստանում դեռ գոյութիւն ունի։ Եւ անթիւ են Պարսկաստանում սիփէհդարի և Սամադ խանի նման երէկ թունդ միապետական, այսօր «սահմանադրական» անձնաւորութիւններ։ Սպասել որ այդպիսի «սահմանադրականների» ձեռքով «սահմանադրական» Պարսկաստանը առաջ կը քայլէ՝ խիստ միամտութիւն է։ Կան միամիտներ, որոնք կարծում են, թէ փոխառութիւնը կը փրկէ երկիրն, իսկ աւելի հայրենասէրները մտածում են ներքին փոխառութեան դիմել։

Ներքին փոխառութեան հաւատացողները աւելի քան միամիտ են.... Նախկին մէջլիսի օրով «բանկ-միլլի» (ազգային բանկ) բացողների և ներկայի ներքին փոխառութիւն առաջարկողների խելքները հաւասար են իրար... Պարսիկ ժողովուրդը աղքատ է, բայց խորամանկ էլ է. նա գետնի տակում փողը կը թաղի առանց տո՛կոս ակնկալելու, բայց չի տայ կառավարութեան։ Ի զուր են այդ առիթով ջուր ծեծում։ Արտաքին փոխառութիւն վերջ ի վերջոյ պիտի լինի, բայց փող տուողների թաթերն էլ աւելի ամուր պատուանդանների վրա տնկված պիտի տեսնենք։

Առանց կօնտրոլի, առանց ապահովութեան երաշխիքների ոչ ոք փող չի տայ Պարսկաստանին, այլապէս թէ դրամը կը կլանվի և թէ նպատակին չի գործադրվի։

Փոխառութիւնը պիտի լինի դրսից, փոխառութեան հետ մենք կարծում ենք կամայ ակամայ դրսից էլ նոր մարդիկ պիտի մտնեն երկիր, և Պարսկաստանը, աջից ու ձախից յենված դաշնագիրների ուսերին, կը քայլէ։ Բնականաբար մինչև խոնարհվելը անողոք ճակատագրի առաջ՝ շատ ջղաձգութիւններ տեղի կունենան հոգեվարքի ենթարկված հիւանդի նման, բայց, ըստ մեզ, այլ ուղի չը կայ երկրի համար։ Մեծ զգուշութիւն է հարկաւոր, որ հիւանդին շուտ հանգստացնելու համար բժիշկները ստիպված չը լինեն դեղհատներ կուլ տալու....

Զգոյշ պիտի լինի մանաւորապէս քրիստոնեայ տարրը՝ քաւութեան նոխազ չը դառնալու համար... Չը կարծել թէ եղբայրների մէջ գժտութիւն չի ծագի... «Շէյթանը» սիրտ ու խիղճ չունի, դիպլօմատը՝ աւելի...

Պարսկաստանը վերջ ի վերջոյ կը խաղաղվի, կուլտուրապէս կառաջադիմէ, բայց ոչ առանց դաշնագիրների աջակցութեան. այդպիսով նա կը պահպանէ իր աշխարհագրական անունը, անուանական անկախութիւնը գուցէ, բայց նա արդէն նուաճված է տնտեսապէս և գտնվում է, որպէս կառավարութիւն, դաշնագիրների հովանաւորութեան ներքոյ։ Այսուհետև ծագող խլրտումները ոչինչ կարող են փոփոխութեան ենթարկել, այլ միմիայն կը փութացնեն դաշնագիրների ակտիվ գործունէութիւնը։

Զգոյշ պիտի լինի քրիստոնեայ տարրը. «քեալլագեօզութիւնը» անդունդ կառաջնորդէ մեզ։

Իբօ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Թաւրիզ, 18 փետրվարի

Մէկից աւելի անգամներ մամուլի միջոցով գրվել ու յայտարարվել է Ատրպատականում գոյութիւն ունեցող հայ կրթական հաստատութիւնների նուազ քանակութիւնը. չը նայած պահանջը հրամայական է, և եղածներն էլ էութեամբ թշուառ վիճակը՝ լինելով զրկված նիւթական միջոցներից գլխաւորապէս։ Մի կողմից հրճւում ենք, որ Պարսկաստանը դարձաւ սահմանադրական երկիր, ուշ կամ կանուխ բացվելու են երկրի դռները արևմտեան կրթութեան ու կուլտուրայի առաջ, և օրէ-ցօր ռուսներ, գերմանացիներ և այլ ազգութիւններ թափվում են Պարսկաստան կրթական, կուլտուրական գործերի ձեռնարկելու. միւս կողմից քարշ ենք տալիս մեր կրթական կոչված հիմնարկութիւնների թշուառ գոյութիւնը յանցաւոր անտարբերութեամբ։ Դեռ էս թողնենք Թաւրիզը. Սալմաստ, Խոյ, Ուրմիա, Բարանդուզ, Մարաղա, Արդաբիլ, Միանդաբ և այլ՝ հայ ազգաբնակութեամբ լիքը գաւառները անհափ կարիք ունեն կրթական և կուլտուրական հիմնարկութիւնների։ Եթէ անձեռնհաս նոր կրթարաններ հիմնելու համար, գէթ ունեցածներս բարեկարգ վիճակում պահպանելու փոյթ ու եռանդն ունենայինք։ Պարսկահայերս սովոր ենք միշտ աչքներս յառել դէպի հեռուները՝ Կովկաս, Ռուսաստան և այնտեղից օժանդակութիւն սպասել, դրամ մուրալ մեր ուսումնարանների և ուրիշ հաստատութիւնների անունով։ Հակառակ չենք, որ Ատրպատականի պէս տնտեսական քայքայման ենթակայ մի աղքատացած համայնք նպաստ ընդունի, աջակցութիւն խնդրէ իր զաւակների կրթութեան համար. դա բնական է. սակայն մի ուրիշ տեսակէտից չենք կարող ներել, որ ինքը պարսկահայն առաջինը չը լինի իր որդոց կրթութեան համար զոհողութիւն անողը։ Մենք ունենք կարող և բարեկեցիկ հայեր Կովկասում և Ռուսաստանում, որոնք հայրենական օջախը թողնելուց յետոյ՝ մի անգամ ընդմիշտ մոռացել են նրան. դա խիստ դատապարտելի մի երևոյթ է։

Սրտի բուռն հրճուանքով յիշատակում ենք այստեղ շուշեցի հայ հարուստ վաճառականը, որ հեռու ապրելով հանդերձ իր հայրենիքից՝ այնուամենայնիւ մոռանալ չէ անում նրա կարիքները, օգնում է ըստ իր կարողաց, հանգանակում է իր շրջանում գումարներ ու հասցնում հայրենիքի կրթարաններին։ Մենք այդ խմանում ենք

լրագիրներից առհասարակ։ Մինչդեռ Կովկասում ու Ռուսաստանում ապրող հարուստ պարսկահայը՝ լինի մեծ թէ փոքր առևտրական, բազմած ճոխ սեղանների առաջ, անձնատուր եղած կանաչ սեղանների խաղահաճոյքին՝ մոռացութեան է տուել խոպան ծով կարիքներով զեղուն հայրենիքը։ Ատրպատականի հայ ազգաբնակութեան բարոյական-կրթական պէտքը օրվայ մեծագոյն հարցն է. իրան պարսկահայի հուրբական պարտականութիւնն է տանել այդ խաչը. իսկ հեռու Կովկասում կամ Ռուսաստանում ապրող պարսկաստանցի հարուստ հայերի անխուսափելի պարտքն է մտածել, հոգալ ու օգնել այն հայրենիքին, ուր ծուցում են ծնվել ու սնվել։ Գուցէ լինեն դոյզն բացառութիւններ, բայց և այնպէս արդարացի պատճառներ ունենք «Մշակի» էջերից մեր բողոքն արտայայտելու ընդհանուր անտարբերութեան պատճառով և կոչ անելու մեր հեռաւոր պարսկահայերին, որ փութան դարմանել հայրենի օջախի մահացու վէրքերը։ Սպասենք և յուսանք։

Հայկազուն

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

23 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը հաստատեց արական և իգական գիմնազիաների, պրոգիմնազիաների և ռէալական դպրոցների դասարանական քննութիւնների կանոնները։ Քննութիւնները պարտաւորապէս կատարվում են կանոններով ցոյց տրված առանձին դասարաններում մինիստրութիւնից մատնանշված առարկաներից։ Քննութիւններին ենթարկվում են ամեն մի դասարանի բոլոր աշակերտները բացի մնացողներից։ Այն աշակերտները, որոնք յարգելի պատճառներով անկարող են քննութիւն տալ, թոյլատրվում են այդ անել դպրոցական պարապմունքներ աւարտվելուց յետոյ։ Այդ տեսակ աշակերտները շրջանային իշխանութեան թոյլտուութեամբ կարող են փոխադրվել առանց քննութեան, եթէ տարվայ ընթացքում ցոյց են տուել բաւարար առաջադիմութիւն։ Բոլոր նախկին կանոնները և կարգադրութիւնները մինիստրութիւնը վերացրեց։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Ուժեղ փոթորիկ է։ Սև ծովի արևմտեան մասում տիրում է 4° սառնամանիք։

ՊՈՒԷՆՏԱՊԻՏԸ։ Գվատէլիւպի գաղութի գեներալ-քարտուղարը ծանր վիրաւորվեց անյայտ անձանց ձեռքով։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ Է, ՍԱԿԱՅՆ ՓԱՍՏ Է

7 ր. 25 կոպէկով 2 զգեստացու ուղարկում եմ փաթեթած և ճանապարհածախքով միասին, պօստով, վերադիր վճ. 4¼ արշ. երկար., տղամարդկ. հագուստի համար, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԲՐԴԷ ՏՐԻԿՕ, 2 արշ. լայն., նորագոյն ամուր գործուածք, հարթ կամ նոր-մօդային նկարներով՝ բոլոր մութ գոյների, և 8 արշ. «Նովէտէ» կտոր, կանանց զգեստացու, մօդային փանդականման նկարներով կամ շերտաւոր։

Երկու զոյգ կտոր պատուիրելուց՝ ձրի կցում եմ թէ տղամարդկանց և թէ կանանց կտորներին հարկաւոր աստառացու։ Ըստ ցանկութեան՝ բոլոր կտորները կարելի է ուղարկել սոսկ միայն տղամ. կամ կանանց համար։ Առանց բռնկի. չը հաւանված ապրանքի համար փողը լրիւ վերադարձնում եմ։

Վերադիր վճ. համար հաշվում է իւրաքանչիւր ռուբլուն 2 կոպ., իսկ Սիբիր՝ կշռի տարբերութեան համաձայն՝ 2 զգեստացուի համար 85 կ., 4 զգեստացուի համար 1 ր. 25 կ.։ Հասցէագրէք՝ фирмѣ М. А. БАБУШКИНА, ЛОДЗЬ. 1-е отд. М.

Թղթակցութիւններ ռուսերէն։

(18, 25) (В.11220) 159. 3—2

„ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ" գրախանութում վաճառվում է

Բժշկապետ Ա. ԲԱԲԱՅԵԱՆ

«ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ»

Գինն է 60 կոպ. պօստի ծախքով։

Կարելի է ուղարկել և պօստի մարկաներ։ Գրացուցակներն ուղարկվում են ՁՐԻ։ Դիմել՝ Тифлисъ, Книжный магазинъ «Гуттенбергъ». (օ.մ.) 236. 3—1

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԻՒՐՕ

Որտեղ լինում են արտագրութիւններ ամենակատարելագործված մեքենաներով ռուսաց եւ օտար լեզուներով։ Պատրաստելու համար ընդունվում են նաև աշակերտներ և աշակերտուհիներ։ Նոյն տեղ հմուտ իրաւաբանի ձեռքով յօրինվում են խնդիրներ և բողոքագրեր. քաղաքական, քրէական և այլ հարցերի վերաբերեալ. տրվում են և բերանացի խորհուրդներ։ Ընդունելութիւնը ամեն օր՝ երեկոյեան 4—8 ժամը։ Հասցէ՝ Бюро переписки, Ելիզավետինսկայա № 31.

(ե. հ.) 233. 2—1

Շարունակվում է բաժանորդագրութիւնը

ԳՐԱԿԱՆ „ԱՐՕՐ" ՊԻՏԱԿԱՆ

ԱՄՍԱԳԻՐ 1910 Թ., ՏԱՐԻ 4 Ր.

ՅՈՒՆՎԱՐԻ (№ I) համարը ուղարկվեց բաժանորդներին [illegible] Թիֆլիսում [illegible]

ՓԵՏՐՎԱՐԻ (№ II) համարը լոյս կը տեսնի ամսիս վերջերին։

Նոր բաժանորդագրվողները [illegible] «Արօրի» [illegible] «Մշակի» բաժանորդների համար 4 ռուբլի, այլ բաժանորդների համար 6 ր.։

Հատով ամեն մի № 50 կ.։

Իբրև պրեմիա [illegible] «ԻՆՆՈՍԻՆ ԵՆ ԵՐԵՒՔ» [illegible] կարելի է [illegible] 1 ռուբլի։

Բաժանորդագրվել կարելի է 1) Թիֆլիսում «Մշակի» խմբագրատանը և «Գրատանը» [illegible] գործակալութեան [illegible] (Балаханское шоссе, д. № 146). [illegible] 2) [illegible] 3) [illegible] ընկերութեան [illegible]

Ապառիկ բաժանորդագրութիւն չի ընդունվում։

Գաւառներից [illegible]

Тифлисъ, въ ред. газ. „Мшакъ". Для „АРОРЪ".

Tiflis, Rédaction du journal „Mschak", pour „Aror". 178. 5—5

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԱՅԻՆ ՆՈՒԷՐ

Այսօր, Վարդանանց տօնին, լոյս տեսաւ III հրատարակութեամբ

ՎԱՐԴԱՆ ԶՕՐԱՎԱՐԻ ս. ԴՐՕՇԱԿԸ օրհնում է ՂԵՒՈՆԴ ԵՐԷՑ

Գունաւոր մեծադիր (70×50 սանտ.) պատկեր ԳԻՆԸ 50 ԿՈՊ.

«ԱՂԲԻՒՐ-ՏԱՐԱԶ» [illegible] «ՏԱՐԱԶԻ» [illegible] «ԱՂԲԻՒՐԻ» [illegible] ները կարող են ստանալ այդ պատկերը յատուկ խողովակների մէջ հատը 25 կ., իսկ 25 աշակերտ միասին, ուսուցչի հասցէով, բոլորը մի կապոցով հատը 20 կ. ընդամենը վճարելով 25 հատի համար 5 ր., փոխանակ 6 ր. 25 կ.

Վերադիր վճարով եւ ապառիկ պատուէր չէ ընդունվում։

Թիֆլիսում այսօր, հինգշաբթի, հայոց ներկայացումների համար տոմսակ ունեցողները կարող են այսօրվանից սկսած մինչև մեծ-պասի երկուշաբթի առ. 12 ժ. ներկայացնել «ԱՂԲԻՒՐ-ՏԱՐԱԶԻ» խմբագրութեան գրասենեակը հայոց ներկայացման իրանց տոմսակը և ստանալ ՎԱՐԴԱՆ ԶՕՐԱՎԱՐԻ ՍՈՒՐԲ ԴՐՕՇԱԿԸ ՕՐՀՆՈՒՄ Է ՂԵՒՈՆԴ ԵՐԷՑ պատկերը, վճարելով 50 կ. փոխարէն 20 կ.։ Երկուշաբթի ցերեկվայ ժամը 12-ից յետոյ ամենքի համար հատը 50 կոպ.։

Գաւառներից դիմել՝ Тифлисъ. БЮРО ПЕЧАТИ. Мадатовская, 5.

124. 10—10

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ-ՊԱՆՍԻՕՆ ՅՈՎՍԷՓ ՄԵԼԻՔ-ՋՀԱՆԵԱՆՑԻ

Тифлисъ, Лермонтовская ул., № 4 (близъ III мужск. гимназіи)

Ընդունում են աշակերտներ գիշերօթիկ և երթևեկ և պատրաստում են բոլոր միջնակարգ դպրոցների համար։ Աւանդվում են՝ ռուս, հայ, գերման, լատին, և ֆրանսիական լեզուներ։

(ե. հ. կ.) 117. 20—12

ԻՆՉ ԲԱՆ Է «ՏՈՒՐԻՆ» ՇԵՎԻՕՏԸ

Տղամարդ. հագուստ. շրջանում նորութիւն է «Շեվիօտ Տուրին»։ Այնպիսի մի էժան գնով՝ ինչպիսին է 3 ր. 30 կ., լաւ տեսակին՝ 3 ր 95 կ.—ամբողջ 4¼ արշ. կտորի համար, իբրև տղամ. լրիւ զգեստացու կտորը ոչնչով չէ զանազանվում արշ. 3—4 ր. արժեցողից և ունի վերջինիս բոլոր յատկութիւնները, այն է՝ բարձր տեսակի ամրութիւն, գործնականութիւն և էլեգանտ.։ Գոյները՝ սև, մուգ-կապոյտ, շագանակագոյն։ Ուղարկ. եմ վերադիր վճ., պօստով, առանց կանխավճ.։ Երբ և աւելի կտոր պահանջելուց՝ իւրաքանչիւր կտորին կցվում է հարկաւոր քանակ. աստառացու ձրի։ Առանց բռնկի, լրիւ երաշխաւոր.—եթէ չը հաւանվի՝ յետ է ընդունվում։ Պահանջները խնդրում եմ հասցէագրել՝ въ фабрику шерстяныхъ издѣлій З. РОЗЕНТАЛЯ, г. Лодзь.

Թղթակցութիւններ ռուսերէն։

(շ. ե. հ.) (В.2815.) 45. 16—15

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ CASCARA MIDY

Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ։

Ընդունելութեան չափը. 2 ԴԵՂԱՀԱՏ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ, ՊԱՌԿԵԼՈՒՑ ԱՌԱՋ։

Cascara Midy-ն (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում որովայնի մէջ ցաւեր, ոչ էլ հոգ և փորլուծութիւն։ Դեղավաճառանոց MIDY, 140, faubourg St. Honoré, Парижъ. Ռուսաստանի գլխաւոր դեղավաճառանոցներում։

(6, 16, 26) (M. 305088) 1050. 0—15

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ

Օրէ-ցօր շատացող պահանջը ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ վերաբերմամբ առիթ է տուել վերջին ժամանակներս երևան գալու բազմաթիւ փոքրարժէք կեղծիքներ, որոնք առաջարկվում են ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանող զանազան անուններով (սպերմատին, սպերմինօլ, սպերմօլ, սեկարօվեան հիւթ, հեղուկ և այլն) և միևնոյն ժամանակ կեղծողների կողմից առաջարկվում են ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ համահաւասար և նոյնիսկ նրանից բարձր ազդեցութիւն ունեցող դեղ։ Կեղծողները յաճախ լինում են այնպիսի մարդիկ, որոնք բժշկականութեան հետ ոչ մի առնչութիւն չունեն, օրինակի համար՝ դեղավաճառ և պարֆիւմէրի խանութներ ունեցողները և այլն։ Հասկանալի է, որ այդօրինակ կեղծիքները բժշկականութեան և գիտութեան հետ առհասարակ ոչ մի կապ չունեն, սակայն, որպէսզի գիտական բնաւորութիւն տրված լինի նրանց, կեղծողները իրանց ռէկլամների մէջ բերում են գրականութեան և բժիշկների գիտողութիւններ ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԵԱՆ մասին՝ մոլորութեան մէջ գցելով ոչ միայն հիւանդներին, այլ և պ. պ. բժիշկներին։

Ի նկատի ունենալով այդ, մենք պարտք ենք համարում ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՆԵԼ յիշեալ կեղծիքներից այն անձերին, որոնք օգտվում են ՍՊԵՐՄԻՆԻՑ։ Գրականութեան մէջ գտնվող բոլոր բազմաթիւ դիտողութիւններ գիտնականների և բժիշկների կողմից՝ արված ՍՊԵՐՄԻՆԻ բուժիչ ազդեցութեան մասին, այն է՝ նեվրաստենիայի, սռոական թուլութեան, ծերութեան, խստերիայի, նեվրալգիայի, արեան պակասութեան, թոխախտ, սիֆիլիսի, սեռիկային բժշկութեան հետեւանքների, սրտի հիւանդութիւնների (չաղութիւն, սրտի ընդարձակութիւն, սրտի բարախումն, պէրէբօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացման, ալկօհօլիզմի, ողնաշարի հիւանդութեան, կաթուածների, հիւանդութիւններից թուլացած լինելու, յղացածութեան և այլ հիւանդութիւնների ժամանակ—վերաբերում են ԲԱՑԱՌԱՊԷՍ ՍՊԵՐՄԻՆ ՊԷԼԻՆ, հետևաբար և խնդրում ենք գնելու ժամանակ ուշադրութիւն դարձնել „ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ" անուան և ֆիրմայի վրա, որովհետև ուրիշ պատրաստուածները ոչ այլ ինչ են՝ եթէ ոչ ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք՝ ազդեցութեան տեսակէտից՝ ոչ մի առնչութիւն չունեն նրա հետ քանի որ միակ իսկական սպերմին ներկայանում է ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ։ Սրուակը 3 ռուբ.։ Գրականութիւնը՝ ուղարկվում է ըստ առաջին պահանջման ձրի։

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ

ՊՐՕՖԷՍՍՕՐ ԴՕԿՏՕՐ ՊԷԼԻ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Մատակարար ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ պալատի—Ս.-Պետերբուրգում։

(П. 177986.) 1400. 8—4

ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՎԿԱՍԱԳԻՏԱԿԱՆ-ՄԱՐԴԱԲԱՆԱԿԱՆ

Գ ր ա դ ա ր ա ն ը բաց է

Ընկ. անդամների համար առ. 9—2 և եր. 4—8. Գիտութեամբ պարապողների համար առ. ժամը 8½-ից մինչև գիշերվայ 11½ ժամը։ Գրադարանը գտնվում է Վելեամինօվսկայա փողոցում, տուն № 14, բն. № 1.

(կ. ե. հ.) 185. 10—6

ԿՈՐՉԵՆ ԽԱՂԱԼԻՔՆԵՐԸ!!

Էժան է եւ գործնական!! 10 ռուբ. փոխարէն միայն 3 ր. 15 կոպէկով

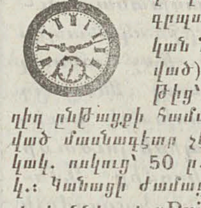

ուղարկում ենք վերադիր վճ. և առանց կանխավճ. չքեղ և ամուր՝ տղամ. համար գրպանի բաց ժամացոյց, ամերիկ. խակական նոր ոսկեյ՝ «Prima» (չոսկեզօծված), հրաշալի զրուիրով, յարմար կոթից՝ 36 ժ. մի անգամ՝ երաշխաւոր. ուղիղ ընթացքի համար 6 տ.։ Այդ ժամաց. նոյնիսկ փորձված մասնագէտը չէ կարող զանազանել 56 յարգի իսկակ. ոսկեյ՝ 50 ր. արժողութեան։ 2 հատը՝ 5 ր. 50 կ.։ Կանացի ժամաց. 4 ր.։ Այդ ձևի խուլ ժամաց. երեք փականներով «Prima-Vatch», պարզկապարված, 6 ռուբ., 2 հատը՝ 11 ր. 40 կ.։ Կանացին՝ 7 ր.։ Իւրաքանչ. ժամաց. ձրիաբար կցում ենք. 1) նոյն ոսկեյց շղթայ, 2) 84 յարգի արծաթեայ բրէլօկ, ոսկեզօծված, գեղեցիկ զրուիրով, 3) զամշեայ քսակ ժամաց. փչանալուց պահպանելու համար։ Հասցէն՝ Варшава. Складъ часовъ Т-ВА «АПОЛЛО», I-ое почт. отдѣленіе. Ճանապարհածախս հաշվում է 1—4 ժամաց. համար 50 կ., իսկ Սիբիր 75 կ.։ Սիբիր առանց կանխավճ. չէ ուղարկվում։ Թղթակցութիւնները ռուսերէն կամ գերմաներէն։ (հ.) (B.13529) 195. 2—2

2 ԶԳԵՍՏ 5 ր. 25 կ.

Տասածելու նպատակով՝ մենք ուղարկում ենք 12 ր. փոխարէն 5 ր. 25 կոպէկով հետևեալ զգեստացու 2 կտորները. 1) 4¼ արշ. ֆրանս. տրիկօ տղամ զգեստի համար, շատ ամուր, գործնական և մօդային նկարներով բրդէ կտոր։ 2) 8 արշ. կտոր «Անգլէյ», կանանց ամբողջ զգեստի համար, միանգամայն մօդային և գեղեցիկ բրդէ կտոր։ Այդպիսի 2 կտոր լաւ տեսակից՝ ուղարկում ենք 5 ր. 75 կոպէկով։ Ճանապարհածախքը 55 կոպ.։ Երկու և աւելի զոյգ կտոր բերել տալուց՝ ճանապարհածախքը մեր հաշվին։ Ուղարկում ենք պօստով, վերադիր վճ., առանց կանխավճ. և երաշխաւորութեամբ—եթէ չը հաւանվի՝ յետ ենք վերցնում։ Պահանջները հասցէագրել. г. Лодзь, въ фабрику Т-ва „Э Х О".

Թղթակցութիւնները ռուսերէն։

(շ. ե. հ.) (B. 2831) 46. 17—15

Մամուլի տակից դուրս եկաւ և ծախվում է

ՊՏՂԱՏՈՒ ԾԱՌԵՐԻ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ եւ ՆՐԱՆՑ ԴԷՄ ԿՌՒԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Պատկերազարդված 41 նկարներով

Անհրաժեշտ ձեռնարկ այգեգործների եւ պարտիզպանների համար։

ԳԻՆՆ է 35 կ. (ճանապարհածախսով. կարելի է 7 կոպ. մարկաներով)։

Դիմել՝ Тифлисъ, редакція журн. «Гюхатнтесъ».

(հ. կ.) 110. 8—8

2 ՌՈՒԲԼՈՎ ՊԻՋԱԿ

Այդպիսի չեղած էժան գնով ուղարկում եմ պատրաստի, կարված, միանգամայն զործն. և գեղ. պիջակ՝ տարվայ ամեն սեզոնին յարմար։ Նոյնպէս ուղարկ. եմ պատրաստի շալվարներ, կարված մօդային, զործն. և ամուր կտորից՝ 2 ր.։ Պիջակի կամ շալվարի ճանապարհած. 35 կ.։ 3 և աւելի առարկ. բերել տալուց՝ իմ հաշվին։ Ուղարկ. եմ վերադիր վճ., պօստով, առ. կանխավճ., երաշխաւորութեամբ եթէ չը հաւանվի՝ յետ եմ ընդունում։ Պատուէրները հասցէագրել. фабрик. З. Г. РОЗЕНТАЛЮ, г. Лодзь, № 216.

Թղթակցութիւնները ռուսերէն։

(ա. օ.) (B. 2782) 44. 33—29

ԹՂԹԷ ՏՈՊՐԱԿՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ „ԶՎԷԶԴԱ" ընկերութեան

Բարօնսկայա եւ Մեծ-վանքի փող. անկիւն, Թառումեանի տպարանին կից։

Յայտնվում է ի գիտութիւն հասարակութեան, որ վերոյիշեալ գործարանում պատրաստվում են թղթէ տոպրակներ զանազան մեծութեան, ինչպէս հասարակ, նոյնպէս և զարմօնով, առատով և ըստ ցանկութեան պատուիրող ֆիրմայի անուան մակագրութեամբ։ Տոպրակները պատրաստվում են արտասահմանից ստացված էլեքտրաշարժ մեքենայի միջոցով։ Պատուէրներն ընդունվում են շատ ձեռնտու գներով և կատարվում են շուտափոյթ և բարեխղճօրէն։ Օտար քաղաքացիներին պատուէրներն ուղարկվում են վերադիր վճարով՝ ստանալով կանխավճար արժէքի առնուազն ¼ մասը։

Նոյն տեղում ընդունվում են և տպարանական ամեն տեսակ պատուէրներ։

Հասցէն (Նամակների համար. Тифлисъ, фабрика бумажныхъ мѣшковъ Т-ва „ЗВѢЗДА".
Հեռագիրների համար. Тифлисъ, фабрика „ЗВѢЗДА".)

(հ. կ.) 132. 10—7

բարձր ... պարգև

ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ ԳՏՆՎՈՂ ԱՄԵՆԱԼԱՒԵՐԻՑ ՄԷԿԸ ՆԵՐԿԱՏՈՒՆ և ՔԻՄԻԱԿԱՆ

—ՄԱՔՐՈՒՄՆ—

նոյնպէս և Լուացքարան

Մ. ՐԱՅԳՈՐՕԴՍԿԻ

Բարեատինսկայա փող. № 6.

Ստացված են նորագոյն քիմիական ներկեր, որոնցով ներկվում են ամեն տեսակ զգեստներ իրանց բնական գոյներով։ Նոյնպէս և՝ նորագոյն քիմիական միջոցով մաքրվում են ամենավատ բծերը՝ առանց փչանալու կտորին։ Ի նկատի ունենալով յարգելի հասարակութեան յաճախակի գանգատները՝ սպիտակեղէնները զանազան խառնուրդներով փչացնելու մասին, ես հնարել եմ սպիտակեղէններ լուանալու անվնաս միջոց, որ ամենալաւն է թէ սպիտակեղէնի մաքրութիւնը և թէ նրա ամրութիւնը պահպանելու տեսակէտից։

Յարգանքով՝ Մ. ՐԱՅԳՈՐՕԴՍԿԻ

(կ. հ.) 223. 2—2

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ"

1897 թ.

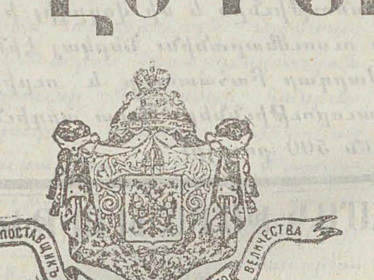

1888

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

~ՌԻԳԱՅՈՒՄ~

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Սօլօլակսկայա փող., № 4

ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՒՄ Է ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՀԱՏՈՎ՝

Ռեզինէ, կանեփէ և ուրիշ ճնշոցներ ամեն ինչի համար.

Ռեզինէ տեխնիկական և էլեքտրո-տեխնիկական առարկաններ և լուսանկարչական պիտոյքներ.

Իրեղէններ եղջերեայ ռեզինից և էբօնիտից.

Առանձնացնող և կաբէլային պիտոյքներ.

Խիրուրգիական և բժշկական ռեզինէ իրեղէններ.

Ռեզինէ խաղալիքներ և խաղագնդակներ.

Ռեզինէ զաւանտերէյնի ապրանքներ.

Ջնջող ռեզինէ «Слонъ» մակնիշով.

№ 1 101. 0—10

Типографія „Экономія" Большая Ванкская № 5.